V. genç akademisyenler buluşması

özet kitapçığı

17-19 haziran 2011

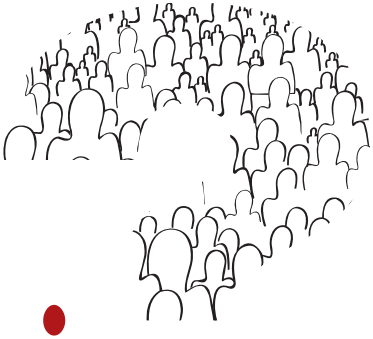

bilgi ve toplum

İLAM ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

İLEM

İSAGEM

İSAR İSTANBUL ARAŞTIRMA VE EĞİTİM VAKFI

İSM İLİMLER VE SANATLAR MERKEZİ

AKADEMİ

Genç Akademisyenler Buluşması, lisans ve lisansüstü düzeyde eğitimler düzenleyen, araştırmalar yürüten ve bu düzeydeki öğrencileri destekleyen İlmi Araştırmalar Merkezi **(İLAM)**, İlmi Etüdler Derneği **(İLEM)**, İlimler ve Sanatlar Merkezi **(İSM)**, İstanbul Akademik Gelişim ve Eğitim Merkezi **(İSAGEM)** ve İstanbul Araştırma ve Eğitim Vakfı'nın **(İSAR)** birlikte düzenledikleri bir sempozyumdur.
Bu yılki programın organizasyonuna Kadim Akademi de dahil olmuştur. Programda, farklı alanlarda akademik çalışmalar yapan genç akademisyenleri ilgilendiren ve her yıl belirlenen ortak ilmi konular etrafında hazırlanan tebliğler sunulmaktadır. Yıllara göre buluşmanın temaları şöyledir:

- **2007:** Disiplinlerarasılık/ Disiplinlerötesilik
- **2008:** Geleneğimiz ve Bilimler: Entelektüel Bağımlılığı Aşmak
- **2009:** Süreklilik ve Değişim Arasında Düşünce ve Hayat
- **2010:** Yeni Meseleler ve Çözüm Arayışları
- **2011:** Bilgi ve Toplum

Tertip Heyeti

Recep Şentürk, Prof. Dr.
Murteza Bedir, Prof. Dr.
Tuncay Zorlu, Doç. Dr.
Ali Can
Yusuf Alpaydın

Düzenleme Kurulu

Muhammed Hüseyin Mercan *(Düzenleme Kurulu Başkanı)*
Resul Arıcı *(İLAM)*
Muhammed Turan Çalışkan *(İLEM)*
Ali Kaya *(İSAGEM)*
Asım Cüneyd Köksal *(İSAR)*
İbrahim Bozkurt *(İSM)*
Musa Öztürk *(Kadim Akademi)*

Sekreterya

Abdullah Sabit Tuna
Ramazan Sönmez

Bilgi ve İletişim için

Sempozyum Sekreteryası
mail: gencakademisyenler@gmail.com

Bilim Kurulu

Alparslan Açıkgenç, *Prof. Dr.*, *Fatih Üniversitesi*
Berat Açıl, *Yrd. Doç. Dr.*, *İstanbul Şehir Üniversitesi*
Mehmet Akbaş, *Yrd. Doç. Dr.*, *Mardin Artuklu Üniversitesi*
Gürbüz Aksoy, *Prof. Dr.*, *Mardin Artuklu Üniversitesi*
Haluk Alkan, *Prof. Dr.*, *Erciyes Üniversitesi*
Ö. Mahir Alper, *Doç. Dr.*, *İstanbul Üniversitesi*
Berdal Aral, *Doç. Dr.*, *Fatih Üniversitesi*
Mustafa Aykaç, *Prof. Dr.*, *Kırklareli Üniversitesi*
Murteza Bedir, *Prof. Dr.*, *İstanbul Üniversitesi*
Cengiz Ceylan, *Dr.*, *Kadir Has Üniversitesi*
Ahmet Ceylan, *Yrd. Doç. Dr.*, *Mardin Artuklu Üniversitesi*
Gülfettin Çelik, *Prof. Dr.*, *Marmara Üniversitesi*
Murat Çemrek, *Doç. Dr.*, *Selçuk Üniversitesi*
H. İbrahim Düzenli, *Yrd. Doç. Dr.*, *Mardin Artuklu Üniversitesi*
Abdurrahman Ekinci, *Yrd. Doç. Dr.*, *Mardin Artuklu Üniversitesi*
Nihat Erdoğmuş, *Prof. Dr.*, *Kocaeli Üniversitesi*
Âdem Ergül, *Dr.*, *İLAM*
Tahsin Görgün, *Prof. Dr.*, *29 Mayıs Üniversitesi*
Cemaleddin Haşimi, *Dr.*
Salih İnci, Yrd. *Doç. Dr.*, *Kırklareli Üniversitesi*
Beyhan Kanter, *Yrd. Doç. Dr.*, *Mardin Artuklu Üniversitesi*
Yusuf Kaplan
Zülküf Kara, *Yrd. Doç. Dr.*, *Mardin Artuklu Üniversitesi*
Yaşar Kasap, *Prof. Dr.*, *Mardin Artuklu Üniversitesi*
Bilal Kemikli, *Prof. Dr.*, *Uludağ Üniversitesi*
Necmettin Kızılkaya, *Dr.*
Mustafa Oflaz, *Prof. Dr.*, *Mardin Artuklu Üniversitesi*
İbrahim Özcoşar, *Doç. Dr.*, *Mardin Artuklu Üniversitesi*
Muharrem Öztel, Y*rd. Doç. Dr.*, *Kırklareli Üniversitesi*
M. Emin Soydaş, Y*rd. Doç. Dr.*, *Çankırı Karatekin Üniversitesi*
Lütfi Sunar, *Yrd. Doç. Dr.*, *İstanbul Üniversitesi*
Recep Şentürk, *Prof. Dr.*, *Fatih Üniversitesi*
Lokman Toprak, *Yrd. Doç. Dr.*, *Mardin Artuklu Üniversitesi*
Halil Tunalı,*Yrd. Doç. Dr.*, *İstanbul Üniversitesi*
Ali Utku, *Yrd. Doç. Dr.*, *Atatürk Üniversitesi*
Kadri Yıldırım, *Prof. Dr.*, *Mardin Artuklu Üniversitesi*
Tuncay Zorlu, *Doç. Dr.*, *İstanbul Teknik Üniversitesi*

* Soyadına göre sıralı

ORGANİZATÖR KURUMLAR

İlmi Araştırmalar Merkezi (İLAM)

İLAM, toplumumuzun yetişmiş insan ihtiyacına katkıda bulunmak maksadıyla 1994 yılında İstanbul'da kurulmuştur. Daha çok ilahiyat alanında Yüksek Lisans ve Doktora eğitimi yapan araştırmacılara burs, kütüphane ve özel çalışma mekânı sağlayan araştırma merkezimiz, 2000 yılından itibaren Orta Asya, Kafkaslar, Doğu Türkistan, Balkanlar, Arap dünyası ve Afrika'dan gelen araştırmacılara da hizmet vermektedir. Eğitimlerini tamamlayan yerli araştırmacılarımızın bir kısmı bugün akademik çalışmalarını yurt içindeki üniversitelerde sürdürürken, yurt dışından gelenler de bulundukları bölgelerde değişik seviyedeki eğitim kurumlarında hizmet vermektedirler. İLAM, bunun yanı sıra lisans seviyesindeki kabiliyetli öğrencilere de yurt içi ve yurt dışında destekleyici eğitim imkânları sunmaktadır.

İlmi Etüdler Derneği (İLEM)

2002 yılında kurulan İlmi Etüdler Derneği'nin temel amacı ilim adamı yetiştirmek, ilmi anlayışı İslam medeniyetinin köklerinden hareketle yeniden yorumlamak ve yeni bir hayat nizamı için gerekli bilgi-birikimi oluşturmaktır. Bu bağlamda İLEM'in misyonu, eksikliğini her alanda hissettiğimiz ilim adamlarının yetişmesi için bir platform oluşturmak, değişik alanlarda çalışmalarını sürdüren ilim adamlarımızın buluşabilmesi, çalışmalarını ortak bir çatı altında yürütmeleri, bu ilim adamlarının bilgi-birikimlerini en güzel şekilde arkadan gelen takipçilerine aktarmaları için bir yapı oluşturmak, örnek ilim adamları ve ilmi çalışmaları oluşturmaktır. İlmi Etüdler Derneği ilmi ve akademik çalışmalarını lisans ve lisansüstü düzeydeki katılımcılarla gerçekleştirmektedir.

İlimler ve Sanatlar Merkezi (İSM)

2007 yılında İlim Yayma Cemiyeti bünyesinde kurulan İlimler ve Sanatlar Merkezi "Çağımızın ihtiyaç duyduğu donanıma sahip ilim adamları yetiştirmek" hedefiyle yola koyuldu. İSM, İlahiyat ve Sosyal Bilimler alanında lisans ve lisansüstü düzeyinde 70'e yakın öğrenciye seminer, konferans, proje ve atölye çalışmaları, yurt dışı dil seminerleri ve çeşitli sosyal etkinliklerden oluşan geniş çaplı bir eğitim ve araştırma imkânı sunmaktadır. Merkezin temel hedefi ise genç araştırmacılara, klasik bilimsel mirasımız yanında çağdaş dünya ile ilgili bir birikim ve perspektif kazandırmaktır.

İSM
İLİMLER VE SANATLAR MERKEZİ

İstanbul Akademik Gelişim ve Eğitim Merkezi (İSAGEM)

İSAGEM, alanlarında temeyyüz etmiş, milli ve manevi değerlere bağlı ilim adamlarının yetişmesi için çeşitli çalışmalar yürütmektedir. SAGEM, 1994 yılında kurulan İhsan Vakfı bünyesinde bir merkez olup vakfın kurulduğu tarihten bu yana her yıl lisansüstü düzeyde araştırmacılar alınmakta ve merkez tarafından desteklenmektedir.

İSAGEM

İstanbul Araştırma ve Eğitim Vakfı (İSAR)

İSAR, ilim ve düşünce geleneğimizi evrensel bir ufukla kavrayarak yaşadığımız dünyanın meselelerine çözümler sunabilecek âlim ve düşünürlerin yetiştirilmesi amacıyla 2009 yılında kuruldu. Faaliyetleri eğitim, araştırma ve yayın sahalarında yoğunlaşmakta olan merkezde lisans ve lisansüstü düzeyde araştırmacılar bulunmaktadır.

İSAR
İSTANBUL ARAŞTIRMA VE EĞİTİM VAKFI

Kadim Akademi

Kısa adı "KADİM AKADEMİ" olan Mardin Artuklu Üniversitesi Akademisyenleri Ortadoğu Araştırmaları Derneği, uzun süre devam eden akademik zemin yoklama çalışmalarından sonra resmi olarak 20 Nisan 2010 tarihinde bir grup akademisyen tarafından kurulmuştur. Kadim Akademi, sosyal bilimler alanında disiplinler arası çalışma hedefiyle yola çıkan akademisyenlerin, bir çatı altında toplanması amacıyla kurdukları akademik bir platformdur.

AKADEMİ

17 Haziran Cuma

19:00-19:30	Açılış Konuşmaları
19:30-20:30	Açılış Konferansı: Prof. Dr. Kadri Yıldırım, *Dünyada ve Türkiye'de Yeni Üniversite*
20:30-...	Açılış Kokteyli

18 Haziran Cumartesi

09:00–10:20	I. Oturum [3 Sunum]	II. Oturum [4 Sunum]
10:40-12:20	III. Oturum [5 Sunum]	IV. Oturum [5 Sunum]
12:20-14:20	Öğle Yemeği	
14:20-15:40	V. Oturum [4 Sunum]	VI. Oturum [4 Sunum]
16:00-17:40	VII. Oturum [5 Sunum]	VIII. Oturum [5 Sunum]
17:40-20:00	Serbest vakit	
20:00 - ...	Akşam Yemeği / Müzik Dinletisi	

19 Haziran Pazar

09:30–11:00	Panel [3 Sunum]	
11:15–12:15	IX. Oturum [3 Sunum]	X. Oturum [3 Sunum]
12:15–14:00	Öğle Yemeği	
14:00–15:00	XI. Oturum [3 Sunum]	XII. Oturum [3 Sunum]
15:15–16:00	Kapanış ve Değerlendirme	
16:00–18:00	Serbest Vakit ve Akşam Yemeği	
18:00 - ...	Mardin'den Hareket	

I. Oturum

Oturum Başkanı
Yrd. Doç. Dr. M. Behzat Ekinci

Toplum Nereden Bölünür? Türkiye'de İşçi Sınıfının Özelleştirmeye Karşı Tavrı

Abdullah Enes Tüzgen

Küreselleşme sürecinin hız kazandığı 1980'lerden sonra, sosyal bilimlerde sıkça tartışılan konulardan biri özelleştirmeler olmuştur. İktisatçılar sürecin daha çok ekonomik karlılık yönünü vurgularken, sosyologlar ve siyaset bilimcilerin ilgileri daha çok değişimin toplumsal yansımaları ve sınıfsal analizlere etkisi yönünde olmuştur. Özelleştirmelerin ve doğrudan yabancı yatırımların sonuçları hakkında tahminlerde bulunan teoriler, bahsi geçen dönüşümlerin sosyal ilişkilere olan etkisini anlamada ve bu süreçte ortaya çıkan bilginin toplumun hangi katmanları tarafından nasıl anlaşılıp pratiğe dönüştürüldüğünü açıklamada farklı önkabuller ortaya atmışlardır. Bu çerçevede, sunmayı planladığımız tebliğ iki kısımdan oluşmaktadır. İlk olarak, özelleştirmelerin hangi kriterleri referans noktası alarak toplumu çıkar gruplarına ayırdığına dair teoriler analiz edilecektir. İkinci olarak da, iki işçi konfederasyonu (DİSK ve HAK-İŞ) temsilcileriyle yapılan mülakatlar çerçevesinde, Türkiye özelinde işçi sınıfının özelleştirme ve doğrudan yabancı yatırımlara karşı pozisyonları belirlenmeye çalışılacaktır. İşçi sendikalarının çıkar algılarını nasıl kavramsallaştırdığı, konfederasyonlar arasındaki ideolojik farklılığın bu algıları nasıl etkilediği, akademik literatürdeki çatışan teorik modellemeler karşısında işçi sınıfının kendisini nerede konumlandırdığı, Türkiye'deki özelleştirmelerin nev-i şahsına münhasır özelliklerinin olup olmadığı gibi sorulara cevap aranacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Özelleştirme, Doğrudan Yabancı Yatırım, İşçi Sendikaları, Küreselleşme, Çıkar Grupları*

Bilgi Toplumu Teorisyenlerinden Bell, Masuda ve Crafword'un Yaklaşımlarının Eleştirel Bir Değerlendirmesi

İskender GÜMÜŞ

Tarihsel bir perspektif içerisinde toplumların sosyo-ekonomik gelişme sürecine bakıldığında, ilkel toplumdan tarım toplumuna, tarım toplumundan sanayi toplumuna ve sanayi toplumundan da bilgi toplumuna uzanan farklı gelişme aşamalarının yaşandığı görülmektedir. Bu toplumları birbirinden ayıran devrim niteliğindeki kopuşların içerisinde bilgi toplumu ile birlikte yaşanan değişimin ayrı bir yeri vardır. Çünkü bilgi toplumuyla birlikte meydana gelen değişim hem etkilerinin sadece ileri Batılı ülkelerle sınırlı kalmayıp hemen hemen tüm dünya ülkelerine yayılması, hem de dünya ölçeğinde ekonomi politiğin yeniden yapılanmasını zorunlu kılması nedeni ile daha önceki değişimlerden daha etkili ve kapsamlıdır. Öte yandan, bilgi toplumu aşamasında sosyo-ekonomik yapı değişime uğramış, bilgi sektörü bu yapıda yeni bir sektör olarak yerini almıştır.
Bu tebliğde, sanayi toplumundan bilgi toplumuna dönüşümü şemalar yoluyla analiz eden bilgi toplumu teorisyenlerinden Daniel Bell, Yoneji Masuda ve Richard Crawford'un çalışmaları eleştirel olarak değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Sanayi Ötesi Dönüşüm, Bilgi Toplumu, Daniel Bell, Yoneji Masuda, Richard Crawford*

Büyümede Bilgi ve İnsan Faktörleri: İçsel Büyüme Teorisi

Gökhan Umut

Ekonomik büyüme ülkelerin azami önem verdiği konular arasındadır. Dolayısıyla ülkelerin ekonomik açıdan büyümeleri için iktisatçılar tarafından bir çok model geliştirilmiştir. Bu modellerden ilk akla gelen Rostow'un çizgisel büyüme teorisidir. Bu teoriye göre ülkeler yatırım yapmak için iç ve dış tasarruflara önem vermelidir. Rostow'un tasarrufa verdiği önem Harrod-Domar'ın ortaya attığı modelle açıklanabilir. Bu modellerin yanında Solow ve Swan'ın yazdıkları iki ayrı makale Neo-klasik büyümenin temelini oluşturmuştur. Bu teorilere göre büyüme sistem tarafından açıklanamayan teknolojik gelişmelerle mümkün olmaktadır. Yani teknolojik gelişmeyi sistemin dışında açıklayan Solow, aslında büyümenin nasıl gerçekleştiğini açıklayamamaktadır. Gelişen ekonomik sistem iktisatçıların büyüme üzerinde tekrar düşünmelerine sebep olmuştur. Bu anlamda Romer'in 1986 ve Lucas'ın 1988 yıllarında ürettikleri modeller ile büyüme teorileri yeni bir boyut kazanmıştır. İçsel büyüme teorileri olarak adlandırılan bu teoriler, Neo-klasik büyüme teorilerden farklı olarak büyümeye insan ve bilgi faktörünü katmıştır. Bu tebliğde bilgi ve insan faktörünü hesaba katan içsel büyüme teorileri tartışılacaktır. Bunun yanında Neo-klasik büyüme teorilerinden nasıl ayrıldığına vurgu yapılacaktır. Tüm bu tartışmalar yapılırken büyüme teorilerinin hangi noktalarda eksik kaldığının kısa bir eleştirisi de yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Ekonomik Büyüme, İçsel Büyüme Teorileri, Beşeri Sermaye, Bilgi Yayılımı*

II. Oturum

Oturum Başkanı
Prof. Dr. Murteza Bedir

Cuma Namazı Bağlamında İlk Dönem Fakihlerinin Şehir Algısı

Abdülmecid Yasir Ekşici

Müslümanların ilk olarak "şehir kurma" iradesinin Rasûlullah ile ortaya konduğu, ayrıca İslam'ın ancak "şehir" vasıtasıyla bütün olarak hayata geçirildiği göz önüne alındığında şehrin, İslam toplumunun ve medeniyetinin teşekkül etmesinde merkezi öneme sahip olduğu söylenebilir. Müslümanların hem ferdi hayatlarında hem de toplum içerisinde ortaya koydukları eylemlerin hükümlerini kendisine konu edinen fıkıh ilmi, müslüman hayatının kendisini gösterdiği alan olarak şehir ile de yakından alakadar olmuştur. Klasik fıkıh külliyatında fıkhî meseleler ile irtibatı çerçevesinde "şehir ahkamı" olarak da nitelendirilebilecek bu konuyla ilgili öne çıkan meselelerin bir kısmı, Cuma namazı bağlamında ele alınmaktadır. Müslümanları bir araya getiren ve bu bakımdan toplumsal yönü ön planda bir ibadet olan Cuma namazının edası için –Hanefîler tarafından- ileri sürülen şartlardan biri de bu namazın "şehir veya şehir hükmünde" olma özelliğine sahip yerleşim bölgelerinde kılınmasıdır. Bu tebliğde erken dönem fıkıh bilginlerinin Cuma namazı ile ilgili olarak tartıştığı meselelerden hareketle ilk dönemdeki şehir algısı ile tezahürleri tasvir edilmeye çalışılacak ve Cuma namazı bağlamındaki bu algının arka planı üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Cuma Namazı, Şehir, Şehir Algısı*

GDO'lu Gıdaların Etik ve Fıkhi Açıdan Değerlendirilmesi

Merve Özdemir

Genetik mühendisliğinin son yıllarda üzerinde çalıştığı ve daha ziyade temel gıda maddeleri vasıtasıyla tüm dünyada hızla yayılan GDO'lu (genetiği değiştirilmiş organizma) ürünler sağlık, çevre ve sosyo-ekonomik yapı açısından ciddi bir sorun haline gelmiştir. Hızla artan dünya nüfusuna yeterli miktarda besin sağlayabilmek, gıdaların dayanıklılığını ve besin değerlerini arttırmak, kısa sürede yüksek oranda ürün alabilmek gibi söylemlerle meşrulaştırılmaya çalışılan bu ürünler pek çok açıdan problem teşkil etmektedir. Öncelikle, bitkiler üzerindeki bu tür tasarrufların canlı sağlığı üzerindeki etkileri henüz tespit edilememiş olup uzmanların muhtemel zararlara dikkat çekmesi bu ürünlerin sağlık açısından risk taşıması ve insanlık için tehlike oluşturması ihtimalini gündeme getirmektedir. Bu ciddi sorunun yanı sıra ekolojik dengenin bozulmasına sebebiyet verilmesi ve insana diğer canlılar üzerinde sınırsız tasarrufta bulunma hakkı tanınması da konunun etik boyutunu oluşturmaktadır. Ayrıca bu ürünlerde etiket sisteminin bulunmaması da toplumun bilgi alma hakkı açısından göz önünde bulundurulması gereken önemli bir noktadır. Tebliğimizde, bu hususları dikkate alarak konuyu fıkıh ve biyoetik çerçevesinde değerlendirmeye çalışacağız. Bu bağlamda, sonuçları öngörülemeyen modern gen teknolojilerinin kullanım sınırları göz önünde bulundurularak, GDO'lu gıdalar üretmenin etik boyutu ve bunların tüketici olan toplum açısından dinî sakınca teşkil edip etmediği konularındaki görüşler değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: *GDO, Genetik, Gıda, Fıkıh, Biyoetik, Tüketici.*

Sekülerizm Kıskacında Resmî Nikâhın Dinî'liği Dinî Nikâhın Resmîliği Sorunu

Tuba Erkoç

Toplumun çekirdeği ve en temel birimi olarak görülen ailenin kurulmasında ilk adım nikâh ile atılmaktadır. Toplumdan topluma kavramsal, eylemsel ve geleneksel olarak büyük değişkenlikler göstermesine rağmen nikâh önemini hiç bir zaman kaybetmemiştir. Toplumumuzda da önemini muhafaza eden nikâh özellikle İsviçre Medenî Kanunu'nun kabul edilmesinden sonra iki problemin kıskacında kalmıştır. Bunlardan biri toplumun benimseyip uygulaya geldiği nikâhın resmî otorite tarafından kabul edilmeyip taraflara herhangi bir hak ve sorumluluk yüklememesi; diğeri ise kanunların verdiği yetkiyle nikâh memurları tarafından kıyılan resmi nikâhın bazı şartları yerine getirmediği düşüncesiyle dinî açıdan geçerliliği olmadığı veya en azından vicdani rahatsızlık uyandırması meselesidir. Bu tebliğde bu iki problem bağlamında nikâh meselesi incelenecek, İslâm dininin nikâhı nasıl tanımladığı, geçerliliğini hangi şartlara bağladığı konuları ile resmi nikâhın hangi şartlar altında uygulandığı ve dinî açıdan geçerliliği meselesi tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Toplum, Resmi Nikah, Dini Nikah, Medeni Kanun, İslam ve Nikah*

Türkiye'de Fıkhın Serencâmı (1928-2010) Bir Literatür Çalışmasına Dayalı Tespitler

Hamdi Çilingir & M. Salih Eser

Literatür çalışmaları geçmişte yapılan yayınların mahiyet ve şeceresini ortaya koyma yanında gelecekte üretilecek bilgiye kaynaklık ve rehberlik etme, bilginin daha sıhhatli bir zeminde üretilmesine katkı sağlama konusunda önemli bir işlev görmektedir. Bu teorik katkıları yanında kaynaklara ulaşmayı kolaylaştırma gibi pratik bir faydası da olmasına rağmen Türkiye'de geniş anlamda literatür çalışmalarının zayıf kaldığı veya bireysel çabalarla çok dar bir alanda yapıldığı söylenebilir. Hukuk teorisinden hukuka, siyasetten ekonomiye, insan haklarından çevre hukukuna kadar geniş bir alanla irtibatlı olan fıkıh ilmine dair Cumhuriyet dönemi boyunca yayınlanmış çalışmaların bir bibliyografyası bu güne kadar kapsamlı bir şekilde yapılmamıştır. Söz konusu eksikliği kapatmak üzere Prof. Dr. Murteza Bedir gözetiminde Hamdi Çilingir ve Mahmut Salih Eser tarafından Cumhuriyet döneminde (1928-2010) fıkıh ile ilgili ilmi yayınların bir bibliyografyası çıkarılmaya çalışılmıştır. Yapılan çalışma kitap, makale, tez ve tebliğleri birlikte içermesi itibariyle bu alanda yapılmış belli türlere dayalı ve sınırlı çalışmalardan ayrılmaktadır. Bu tebliğde söz konusu literatüre dayalı çeşitli istatistiksel veriler eşliğinde fıkıh alanındaki bilgi üretimine dair bazı genel tespitler ve değerlendirmeler yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Literatür, Fıkıh, İslam Hukuku Çalışmaları, Türkiye*

III. Oturum

Oturum Başkanı
Doç. Dr. Tuncay Zorlu

Kültürel Değişimler ve Tıp Bilimi

Yücel Aşıkoğlu

Sağlık, hastalık, ilaç ve tedavi kavramları pek çok durumda kültürel olgular şeklinde ortaya çıkmaktadır. Günümüzde de dinlerin yükselişi ve geleneksel tıbba ilginin artışı açıkça görülebilen bir olgudur. Din ve tıp alanlarının birlikte ele alınmasını gerektiren bu gelişmeler karşımıza özgün veriler sunmaktadır. Yirminci yüzyılın son çeyreğinde pozitif bilimlerin doğası ve meşruluğu üzerine yürütülen sert tartışmalar uygulama alanında değişikliklere yol açmamışken tıp alanında teorik bir tartışma yürütülmeksizin geleneksel tedaviler yaygınlık kazanmış hatta pek çok ülkede hukuki zemin kazanmıştır. Ancak geleneksel tedavilerin kendi özgün insan ilişkileri ağından koparak modern hayatın içerisine yerleştirilmesi beraberinde yeni problemleri de getirmektedir. Dolayısıyla geleneksel tıbbın temel özelliklerinden biri olan bütüncül bakış açısının yeniden ele alınması gerekmektedir.

Bu tebliğde modern tıbbın doğuşuyla modern-geleneksel tedavi çatışması ve günümüzde işbirliği süreçleri ele alınacaktır. Ayrıca geleneksel tedavilerin insan, sağlık, hastalık, tedavi gibi konulara bakışı incelenecektir. Bunun yanında bir karşılaştırma sağlamak amacıyla endüstrileşmiş tıbba dair eleştirilere göz atılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Geleneksel Tıp, Sağlık, Tıbbun Nebevi, Tıp Antropolojisi, Tıp Endüstrisi*

Osmanlı Devleti'nde Aklî İlimlere İlginin Azalması İddiasına Eleştirel Bir Bakış

Yasin Apaydın

Katip Çelebi (ö. 1657) meşhur eseri Mîzânu'l-Hak fî İhtiyâri'l-Ehakk adlı eserinde, yaşadığı dönem öncesinde felsefî ilimlerin muteber olduğunu, tahkik ehli denen âlimlerce asırdan asra taşındığını ve nihayet kendi devrine gelindiğinde aklî ilimlerde bir ihmalkarlığın hasıl olduğunu ifade etmektedir. Katip Çelebi'nin bu yaklaşımı, kendisinden sonra gelecek tarihçiler tarafından Osmanlı Devleti'nde belli bir dönemden sonra felsefî ilimlere ya da başka bir ifadeyle aklî ilimlere ilginin azaldığı yönünde genel kabule kaynak teşkil edecektir. Biz de çalışmamızda bu iddiaları, medrese ulemâsının aklî ilimlerle ilgili görüşlerinden yola çıkarak eleştirel bir okumaya tâbî tutacağız. Bu çerçevede Saçaklızâde'nin Tertîbü'l-Ulûm adlı eserine özel bir atıfla, onun felsefe eğitimi hakkındaki eleştirilerinin ardında, özelde felsefe genelde aklî ilimlerde bir gerilemenin aksine artıştan bahsedilip bahsedilemeyeceğini ortaya koymaya çalışacağız. Aynı şekilde aklî ilimlerin kaynağı olarak sıklıkla kendisine atfedilen müelliflerden Katip Çelebî'nin mezkûr eserindeki eleştirel bakışın, aklî ilimlere ilgide bir azalmayı îham edip etmediği sorgulanacaktır. Osmanlı tarihinin ilmî yönünün, siyâsî vb. alanlara paralel şekilde tasniflerle değil de bizzat ilmin üretildiği medreselerin mensuplarının yazdıkları te'lif, şerh, tabakât türünden eserler üzerinden yazılması bizi bu alan hakkında daha sağlıklı ve doğruya yakın hükümlerde bulunmaya götürecektir.

Anahtar Kelimeler: *Osmanlı Uleması, Katip Çelebi, Osmanlı'da Akli İlimler*

Bilim-Medeniyet İlişkisi Bağlamında Sâid el-Endelüsî'nin *Tabakâtü'l-Ümem*'i

Selahattin Polatoğlu

İslamiyet'in hızla yayılması ile birlikte Müslümanlar, kadim kültür ve medeniyetlerle tanışma imkânı bulmuş, çeşitli milletlere ait bilgi birikimini yitik hazineleri olarak görerek onu almış ve kendi bilgi anlayışları doğrultusunda yeniden üretmişlerdir. İslam dünyası, Ortaçağ'da ilmi faaliyetlerin merkezi olmasının yanında ilimler tarihi yazımının da en yoğun ve canlı örneğini sergilemiştir. Kadı Sâid el-Endelüsî (ö. 462/1070) *Tabakâtü'l-Ümem*'inde milletlere göre tasnif ettiği tarihteki bilimsel çabaları genel hatlarıyla verdikten sonra bu ilimlerin Müslümanlara intikaline, Doğu İslam dünyasında ve Endülüs'teki ilim adamlarına yer verir. Bilim tarihi olma yönü öne çıkan eser, aynı zamanda bir medeniyetler ve milletler tarihi özelliği taşımaktadır. Müellifimiz milletlerin dünya tarihindeki yerlerini ele almakla kalmaz, milletleri ilme değer verip katkıda bulunanlar ve ilimden uzak milletler olarak ikiye ayırır; ayrıca milletlerin mizaç ve karakterlerini ele alır.

Tebliğimizde Ortaçağ İslam dünyasında bilime olan ilgi ve yaklaşım açısından *Tabakâtü'l-Ümem* ele alınacaktır. Ayrıca bilgiye değer verme ve bilime katkıları bakımından milletleri gruplandırmanın dönem açısından ne anlam ifade ettiği; bu tasnifin mutlaklığı veya itibari oluşu Ortaçağ ve sonrasındaki ilmi gelişmeler açısından işlenecektir. Son olarak *Tabakâtü'l-Ümem*'in günümüz bilgi ve bilim anlayışı, İslam dünyasındaki ilmi gelişmeler için ne tür mesajlar taşıdığına değinilecektir

Anahtar Kelimeler: *Tabakâtü'l-Ümem, Sâid el-Endelüsî, Bilim, Medeniyetler Tarihi.*

CERN ve Modern Zaman Efsaneleri

M. Fatih Mintaş

Avrupa Nükleer Araştırmalar Merkezi (CERN) deneysel fiziğin en önemli merkezlerinden biri olmakla övünür. İkinci Dünya Savaşı ve sonrasında başlayan dönemle bilimin özelde de fiziğin evirilmiş olduğu yolu göstermesi bakımından CERN iyi bir örnektir. Bu tebliğde CERN"in -biraz ve hatta epey pozitivist bir yaklaşımla lanse ettiği- geçmiş ve gelecek birkaç yılı kapsayacak olan deneylerinin nasıl da efsane haline geldiği ve bu efsaneleştirmenin Türk internet medyasında nasıl yankılandığı anlamaya ve aktarılmaya çalışılacaktır. Bunun için iki internet sitesinde konuyla ilgili çıkmış haberler ve varsa okuyucu yorumları incelenecektir. 1954'te İsviçre-Fransa sınırında kurulan CERN, Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) Savaş sırasında ve sonrasında hayatın birçok alanında olduğu gibi bilimde ve bilimsel araştırmada oluşturmaya başladığı tekelden rahatsızlık duyan Avrupa devletlerinin girişimiyle kurulmuştur. Yine insanlar arasında yayılan en büyük efsane ise CERN'deki LHC (Büyük Hadron Çarpıştırıcısı) denen deney düzeneğinde oluşması muhtemel kara delikler sebebiyle dünyanın sonunun geleceği, diğer bir deyişle kıyametin kopacağı düşüncesidir. Aslında bütün bunların "safsata"dan ibaret olduğunu düşünen/ifade eden CERN yetkilileri/bilim insanları belki alttan alta bu efsaneleştirmelerden memnuniyet duyuyor bile olabilirler.

Anahtar Kelimeler: *CERN, LHC, Kara Delik, İnternet Medyası, Kıyamet*

Travmatik Bir Karşılaşma: Osmanlılar'da İlk Mühendishane Deneyimi

Hasan Umut

Osmanlı Devleti'nde eğitim sahasında onsekizinci yüzyıldaki değişimi anlamlandırma çabalarını önemli ölçüde etkilemiş tavır, "geleneksel- dini- eski" ile "modern- seküler- yeni" şeklinde kendi içinde müteradif iki zıt kavram grubu çerçevesinde şekillenmiştir. Buna göre, Osmanlı Devleti'nin, Avrupa kökenli değer ve sistemleri olduğu gibi benimsediği varsayılmaktadır. Bu bakış açısı "benimsemeci görüş" olarak adlandırılabilir. Son yıllardaki bazı çalışmalar ise eğitimdeki değişimi farklı şekilde değerlendirmeye başladı. İkili karşıtlıklar yerine, "eski" ile "yeni"nin iç içe geçmişliğini ifade eden "uyarlama" kavramı kullanılır oldu. Temel tez, Osmanlı eğitim sistemi yeniden şekillenirken oluşturulan yeni düzenin mevcut birikimi göz ardı etmediği, bu birikimin yeni olan ile birlikte kurucu rol oynadığı idi. "Uyarlamacı görüş" diye adlandırabileceğimiz bu fikri savunanlar verilen eğitimin içeriği ve araçlarına da bakmaktaydılar.

Bu tebliğde, ilk mühendishane tecrübesi, "uyarlamacı görüş" temel kabul edilerek ele alınacaktır. İlk olarak mühendislik eğitiminin başlamasının Osmanlılar'daki tarihsel gelişimi ve mühendishanelerdeki eğitim programları ele alınacaktır. Ardından mühendishane kütüphanesine ve mühendishane matbaasında mühendislik eğitimine dair basılan eserlere yoğunlaşılacak ve Osmanlılar'ın yeni bilgiyle karşılaşmaya gösterdikleri tepki anlamlandırılmaya çalışılacaktır. Bu tecrübede "eski" ile "yeni"nin buluştuğu ve iki bilgi türünün de kullanılıp değerlendirildiği vurgulanacak, Osmanlı toplumundaki değişimi anlamlandırma aracı olarak "karşılaşma hattı" kavramı önerilip izah edilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Mühendishane-i Bahr-i Hümayun, Mühendishane-i Berr-i Hümayun, Uyarlamacı Görüş, Karşılaşma Hattı*

IV. Oturum

Oturum Başkanı
Yrd. Doç. Dr. Berat Açıl

Kollektif Mekânsal Belleğin Sürdürülebilirliğinde, Sanal Tanıtımların Etkisi: Mardin Şehri Örneği

Betül Onay Doğan

Her mekânın bir söylemi olduğu aşikârdır. Tarih ve kültür gibi olguları da kapsayan mekân söylemi, bulunduğu yerin fiziksel unsurlarıyla doğrudan ilişkilidir. Fiziksel mekânın değerleri, o mekânda yaşayan birey ve/veya toplulukların söylemini şekillendirir. Ancak mekânı tanımlayan insan unsuru da doğrudan mekânı etkileyicidir. Mekân söylemi, bu sayede tutarlı bir toplumsal uzlaşmanın sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Mekân söylemine zaman içerisinde sahip çıkılması ve devamının sağlanması mekânsal belleğin oluşumunu sağlamaktadır. Toplum tarafından oluşturulan mekânsal bellek, akılda tutma ve hatırlamanın bir sonucu olarak ortaya çıkar. Bu kolektif hafıza bir yandan topluluk içerisinde bireylerin iletişimini olanaklı kılarken, diğer yandan bireylerin mekâna aidiyet duygusunun gelişmesini sağlamaktadır. Bunun yanında var olan tarihsel bilgi birikimi mekânsal bellekle yeni nesillere aktarılabilmektedir. Geleneksel yöntemlerle yani sözlü ya da yazılı olarak aktarılan ortak kültürel söylem, günümüzde yeni iletişim teknolojileriyle farklı bir boyut kazanmıştır. Bireyler merak ettiklerini sanal olana başvurarak öğrenebilmekte, geçmişin izlerini sanal olanın rehberliğinde sürebilmektedir. Bu kavramsal çerçevede gerçekleşecek çalışmamız Mardin şehrinin sanal ortamda var olan tanıtım faaliyetlerinin incelenmesi olarak şekillenecektir. Bu yapılırken, öğrenmenin en kolay yolu olarak ifade edilen yeni iletişim teknolojilerinin, mekânsal belleğin oluşumuna ya da mekânsal bellek yitimine olan olumlu/olumsuz katkıları üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Mekân, Bellek, Kolektif Bellek, Mekânsal Bellek*

Halk Biliminde "Kısa Süreli Bellek": E-Bilgi Kaynakları

Çiğdem Akyüz

Toplumsal bellek; bireysel ve sosyal tecrübelerin gelenek, görenek, töre, örf, adet, vb düzlemlere taşınıp simgesel olarak korunması anlamına gelmektedir. Bu bakımdan bellek, kişinin bilgi ve algı düzeyinden bağımsız oluşur ve gelişir. Bireyin müdahalesini kabul etmeyen ve doğumla başlayan süreçte kişiye bir kalıp şeklinde aktarılan toplumsal belleği, büyük oranda sözlü kültürün oluşturduğu ve etkilediği söylenebilir. Ancak toplumsal bellek, statik değil dinamik; kendi içerisinde devinimleri olan bir yapıdır.

Toplumda değişen dinamikler, belleğe de yansır ve bu açıdan gelişen toplumlarda bellek, sadece sözlü kültür tarafından şekillendirilemez. Örneğin modern toplumlarda, bellek sözlü, yazılı ve elektronik kültür ortamları tarafından birlikte çevrelenir ve şekillendirilir. Böylece sözlü ve yazılı kültürü sarsan teknoloji, toplumu kuşatır ve elektronik belleği hizmete sunar. Bu ise hem bireysel hem toplumsal hafızanın zayıflamasına ve "kısa süreli bellek" kullanımının artmasına yol açar. Bu bildiride, kültürel bellekten beslenen halk bilimine elektronik belleğin olumlu ve olumsuz etkileri ve geleneğin değişiminde elektronik bilgi kaynaklarının yeri sorgulanacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Bellek, Halk Bilimi, Gelenek, E-Bilgi Kaynakları.*

Geleneksel Aleviliğin Ve Toplumsal Hafızanın Muhafazasında Alevi-Bektaşi Yazınının Rolü

Emrah Özdemir

Alevilik Türkiye'de en çok konuşulan ve üzerinde yorum üretilen konuların başında gelmektedir. Aleviliğin dini statüsü, tarihsel gelişimi ve tarihi arka planına dair bilimsel ve bilimsel olmayan birçok yayın yapılmasına rağmen konu üzerindeki tartışmalar sonuçlanmış değildir. Siyasal iktidarın demokratik açılım hamleleri arasında Alevi açılımının da olması konunun Türkiye'nin gerek iç politikası gerekse milli birlik ve beraberliğinin sağlanmasındaki önemini anlamada önemli bir göstergedir. Geleneksel Aleviliğin inanç yapısı temelde kırsala hastır ve kent dışı ortamlarda teşekkül etmiştir. Kırsaldan kente göçle beraber geleneksel Aleviliğin çözülmeye uğraması geleneksel ritüellerin aksamasına sebebiyet vermiş ve yeni zeminine adapte olamayan inanç çeşitli siyasi ve politik fikirlerin tasallutuna maruz kalmıştır. Toplumun hafızası olan tarihsel süreç ve gelenekler, kent zemininde yeni nesillere geleneksel dokudan farklı bir şekilde anlatıla gelmiş ve Alevilik inancın ötesinde bir kimlik halini almıştır. Bu yeni oluşan Alevi kimliği maalesef Aleviliğin geleneksel yapısından ve derin hafızasından mahrum bir şekilde teşekkül etmiştir. Yıllardan beri Alevi geleneğinin kendine has yazılı kaynakları olmadığı iddia edilmiş ve sözlü kültürden beslenen gelenek bu eserlerinden mahrum bir şekilde hayatını idame ettirmeye çalışmıştır. Geleneğe yön veren ve toplumun hafızası hükmünde olan buyruklar, erkannameler, vilayetnameler, menakıbnameler ve benzeri birçok eser üzerinde yapılan bilimsel yayınlar, bu eserlerin Alevi inancının teşekkülünde ne kadar önemli olduğunu bizlere göstermektedir. Bizler bu çalışmamızda buyruklar, erkannameler, vilayetnameler, menakıbnameler ve Alevi geleneğinden teşekkül eden diğer eserlerden hareketle Alevi yazınının alevi geleneği ve Alevi toplumunun hafızası için ne kadar önemli olduğunu ele alacağız. Alevi kimliğinin oluşum süreci ve Aleviliği tarihsel kökeninden ve geleneğinden farklı ele alan düşüncelerin dayanak noktaları çalışmamızda ele alacağımız konular arasındadır.

Anahtar Kelimeler: *Alevilik, Gelenek, Toplumsal Hafıza, Yazılı Kaynaklar, Alevi Kimliği*

Bir Geçmiş Yaratma Çabası Olarak Dünün/Bugünün/Yarının Talanı: Müze Çağına Hoş Geldiniz!

Sıtkı Karadeniz

Postmodern çağımız, neredeyse bir "müze çağı"na dönüşmüş bulunmaktadır. Yirmi birinci yüzyılda, bütün bir yeryüzü, ister tarihi eser ya da kültürel miras olarak, isterse de doğal zenginlikler olarak, her mevsimde turizme açık bir "müze" halini almıştır. Bir taraftan tarihi ve kültürel miraslarla ilgili bilinç yükseltme çalışmaları yapılmakta, bu miras koruma altına alınmaya çalışılmakta ve her şehirde bir müze ihdas edilmektedir. Hatta hemen her ülkede, bu işlerden sorumlu bir "kültür bakanlığı" bile bulunmaktadır. Diğer taraftan, dünyanın doğal güzellikleri de birer yatırım alanı olarak görülmekte, işletme mantığı marifetiyle eğlence ve egzotik duyguların hizmetine sunularak bir "açık müze" işlevini üstlenmektedir. Günümüz tarih ve medeniyet birikimleri açısından -Mardin gibi- zengin şehirleri, baştan ayağa bu minvalde restorasyona/revizyona tabi kılınmaktadır. Bu, insanlığın nerelerden geçtiğini somut olarak gösterdiği düşünülen "tarih ve kültür" eserleri üzerinden sağlam bir "geçmiş yaratma çabası" olarak düşünülebilir. Zira, bugünün insanına, her insanda olduğu gibi, kaybettiklerine karşı bir "matem" duygusu hâkimdir ve bu insan, tarihsel birikimin zincirinde artık bir kopukluk olduğunun bilincindedir. Çünkü bir yandan, modernleşme ve küreselleşme süreci "her şeyi yerinden edip köksüzleştirmekte", diğer yandan çağımız postmodern kültürel yapısının doğurduğu "aidiyet duygusu boşluğu", hiçbir hakiki bağlılığa müsaade etmemektedir. Dolayısıyla yaşamakta olduğumuz yüzyılın, medeniyet sahnesinde kalıcı bir "tarih"i artık söz konusu değildir. Müze çağında, medeniyetler de müzeye kaldırılmıştır. Yeni icat "kültür"e yoğun ilginin sergilendiği bu çağda, artık müzeye değer bir şeylerin üretilme ihtimali ve ümidi yitirilmiştir. Hiç kimsenin, şehirlerin göbeğine kondurulan "parıltılı gökdelenlerin, hipermarketlerin" gelecek asırlara kültürel bir miras olarak ya da tarihî eser olarak kalacağı düşüncesini taşıdığı söylenemez. Ya da "büyük liderler"in heykellerinin, geleceğe heykeltıraşlığın mümtaz örnekleri olarak algılanacağı da düşünülmüyordur. Daha açık bir ifade ile, günümüzün postmodern teknolojik medeniyeti, her şeyi öyle bir hız ve teknikle üretmektedir ki, kalıcılığı mümkün kılacak anlayışı ve üretimi akla bile getirmemektedir.

Anahtar Kelimeler: *Geçmiş, Müze, Yarın, Kültür, Postmodernite*

Toplumsal Hafıza ve Gelenek
Edebi Metinlerin Toplumsal Hafızanın /Geleneğin İnşasındaki/Kaybındaki Vazifeleri

Yadigar Türkeli Sanlı

Avrupalı tanımıyla, millet oluşumunda dil, edebiyat ve sanat'ın üç sacayağı oluşturan hayati bir işlevi vardır. Dil, milletin birliğini sağlayan temel anlaşma aracı olarak büyük önem kazanırken, edebiyat da dil vasıtasıyla milletlere hikayeler anlatır. Her millet bir hikaye, bir mit, bir rüya üzerine geleceğini inşa eder. Gregory Jusdanis, "Gecikmiş Modernlik ve Estetik Kültür" isimli kitabında, "Seçkin bir tarih"in bütün yeni devletlerin temel özelliği olduğunu, bir geçmişi olmanın bir geleceğe de sahip olma hakkını da doğruladığını ifade eder. Bunun için de "milli bir mitos" olarak entelektüel seçkinler, şanlı bir soykütüğünün saygınlığını geleneği cemaatle ilişkilendirerek verirler. Bunun aracı da edebiyat kanonudur. Edebiyat kanonu, bir milletin ortak bağlarını anlamalarını sağlayan hikayeleri kapsar. Edebiyat bir milletin geçmişinin, şimdisinin, geleceğinin hikayesini anlatan günlüktür. Edebi metinler haliyle, toplum hafızasında nelerin olmasına ya da olmamasına karar veren aracılardır. Edward Said, Kültür ve Emperyalizm kitabında "Milletlerin kendileri yazılarıdır" derken, hikayelemenin yani edebiyatın toplumları (haliyle toplum hafızasını) şekillendiren temel etken olduğunu ifade eder.

Edebiyat, kolektif kimliğin (toplumsal hafızanın) aynası olarak hizmet verir ve aynı zamanda onun hikayesini anlatır.

Anahtar Kelimeler: *Edebiyat, Gelenek, Toplumsal Hafıza, Roman, Kültür, Edebiyat Kanonu*

V. Oturum

Oturum Başkanı
Doç. Dr. Murat Çemrek

Küreselleşme Ulus Devleti Tehdit Eder mi? Türkiye Örneğinde Bir İnceleme

Harun Küçükaladağlı

Bu çalışmada küreselleşmenin beraberinde getirdiği küresel kapitalizmin, çevresel tehditlerin, kimlik politikalarının ve post-nükleerleşmenin ulus-devleti tehdit ettiği iddiası, Michael Mann'ın 'şebekeler' modellemesi kullanılarak, Türkiye örneğinde incelenecektir. Mann'in geliştirdiği yerel, ulusal, uluslararası, ulus-ötesi ve küresel etkileşim şebekeleri modellemesinde yerel şebekelerin gücü azalırken ulusal, ulus-ötesi ve uluslararası şebekeler insan hayatını derinden etkileyecek biçimde yaygın hale geldikleri iddia edilmektedir. Mann'a göre bu durum ulus-devletin gücünü korumasına ve bazı yönlerden arttırmasına yol açabilmektedir. Küreselleşme farklı bölgelerde farklı tepkiler vermekte, bazı eğilimler ulus-devleti zayıflatabilirken bazıları da onları güçlendirebilmektedir. Örneğin AB örneğinde olduğu gibi küresel kapitalizm ulus-devletin gücünü azaltırken üçüncü dünya ülkelerindeki ulus-devletleri güçlendirebilmektedir. Türkiye örneğinde sorunun cevabına ulaşmak için Mann'in önerdiği perspektife göre devlet dışı yerel, devletin yapılandırdığı ulusal, ulusal şebekelerin ilişkilerinin yürütüldüğü uluslararası, devletlerden bağımsız ulus-ötesi şebekelerin Türkiye'nin yapısını nasıl etkilediği ve ulus-devletin yukarıdaki dört zayıf noktasının doğru olup olmadığı tartışılacaktır. Örneğin küresel kapitalizm sorunu açısından konu incelenirse Türkiye, küresel ve bölgesel örgütlerde ve ikili ilişkilerde geliştirdiği ekonomik ve siyasi ilişkiler ulus-devletin varlığını güçlendirmekte ve meşruiyetini arttırmaktadır. Küresel ve yerel ekonominin yarattığı olumsuzluklara geliştirilen pozisyon ve politikalar da ulusal şebekelerin güçlenmesine yol açmaktadır. Dolayısıyla Türkiye ulusal ve uluslararası etkileşim şebekelerini kullanarak ulus-devlet olarak etkinliğini göstermektedir. Sonuç itibariyle bu çalışma Türkiye ulus-devletinin bugünkü durumunu Mann'ın modeli üzerinden ulus-devletin dört temel sorunu üzerinden açıklamaya çalışacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Küreselleşme, Türk Ulus-Devleti, Şebekeler Modeli*

Küreselleşme ve Değişken Toplumsallıklar

Mahmut Kaya

Küreselleşme, toplumsal bir değişim süreci olarak dünya ölçeğinde bir etkileşimi/melezleşmeyi içermektedir. Olgunun kendisi ve meydana getirdiği sonuçlar, yaşadığımız dünya küresindeki her kesimden toplumsal grupları sürece katması açısından zorlayıcı ve tümeldir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, özellikle 1960 sonrası dönemde ortaya çıktığı genel kabul gören küreselleşmenin itici faktörü bazı sosyologlara göre ekonomik, ideolojik ve teknolojik gelişmelerdir. Bazı sosyologlarsa küreselleşmeyi aydınlanma projesinin devamı, modernizmin radikalleşmesi aşamasında bir tür yeni toplumsallık durumu olarak ifade ederler. Süreci başlatan faktör ne olursa olsun bugün küreselleşme; ekonomik, kültürel, siyasi, teknolojik, dini, toplumsal ve ekolojik birçok diğer olgu ile yakından ilişkili olup bu değişkenleri etkilemekte ve çoğu geleneksel kurum ve ilişki biçimlerini yerinden etmektedir. Mikro-elektronik ve internet ağlarıyla birbirine bağlanan yeni enformasyon ve iletişim teknolojileri sayesinde toplumlar, dünya sahnesinde daha yoğun karşılaşırken toplumsallıklar da dönüşmektedir. Kültür metalaşmakta, ulus devletin egemenliği bölüşülmekte, ekonomik faaliyet sanallaşmakta, enformasyon teknolojisi iletişim ve ilişki biçimlerini dönüştürürken özne, toplum ve tarihin sonu üzerine iddialı önermeler kurulmaktadır. Bu çalışmada, küreselleşmenin siyasal, kültürel, ekonomik ve toplumsal alanlarda yol açtığı değişimler ve oluşan yeni toplumsallıklar ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Küreselleşme, Toplumsal Değişim, Kültür, Dijital Ekonomi, Tüketim,*

1990'lı Yıllarda Türkiye Siyasetinde Liberal Hareketliliği Doğru Okumak

Ahmet KÖROĞLU

Liberalizm, Türkiye'de çok konuşulan ama buna rağmen fazla da bilinmeyen bir ideolojidir. Özellikle Cumhuriyet dönemiyle beraber Türkiye'de, 1990'lı yıllara kadar liberal anlamda bir siyaset pratiği görmek pek mümkün olmamıştır.1990'lı yıllar ise, Türkiye'de ilk defa ve etkin bir manada siyasal liberalizm taleplerinin gündeme getirildiği ve bunu siyaset pratiğinde uygulamaya çalışan YDH ve LDP gibi partilerin, ayrıca entelektüel altyapısını kurmaya çalışan "İkinci Cumhuriyetçiler" ve LDT gibi düşünce gruplarının ortaya çıktığı yıllardır. Büyük umutlarla ve söylemlerle Türk siyasal hayatında gündeme gelen siyasal liberalizm talepleri kısa bir süre içerisinde dar bir çerçeveye mahkûm olmuş ve farklı bir yöne evrilmiştir. Nilüfer Göle'nin haklı tespitiyle liberal canlanma olarak adlandırabileceğimiz bu durumu tetikleyen hususlardan bir tanesi 1980'li yıllardaki sivil toplum arayışları diğeri ise aynı yıllarda Özal döneminde uygulanan Neo-liberal politikalar ve bunların toplumdaki tesirleri olmuştur. Bununla beraber 1990'lı yıllarda Türk siyasal hayatının ve Türk toplumunun temel gündemini oluşturan meseleler, canlanan bu liberalizmin kısa süre içinde tekrardan siyasi sahneden çekilmesine yol açmıştır. Mezkûr yıllarda Kürt ve Alevi sorunu gibi etnik temelli sorunlar, laiklik tartışmaları ve siyasal İslam'ın yükselişi, ayrıca devlet-toplum ilişkilerinde devletin ön plana çıkması gibi gelişmeler de bu liberal canlanmanın kısa süre içinde sahneden çekilmesine yol açan başlıca amillerdir.

Anahtar Kelimeler: *Liberalizm, YDH, LDP, Siyasal Hayat, Türkiye*

Türkiye'de Anayasa Değişiklikleri Siyasi Polemikler ve Dezenformasyon: 2010 Anayasa Değişiklikleri Örneği

Hüseyin Aksu

Bu çalışma, Türkiye'de Anayasa değişiklikleri sürecinde yaşanan siyasi gerilimlere paralel ortaya çıkan siyasi polemikler nedeniyle genel olarak yanlış bilgi ve haberlerin yayılması şeklinde ifade edilen dezenformasyonun anayasa değişiklerine etkisini 2010 Anayasa değişikleri bağlamında ele alıp incelemektedir. Bu çerçevede ilk olarak, anayasaların genel özelliklerine değinilerek, niçin değişikliklere uğradıkları ve nasıl değiştirilebildikleri anlatılacaktır. Daha sonra 12 Eylül 2010 Anayasa değişikliği referandumu ile Anayasa'da yapılan değişiklere yer verilerek, referandum sürecinde anayasa değişikliğine muhalif olan siyasi partiler ve diğer siyasi, ekonomik ve bürokratik seçkinler ile siyasi iktidarın görüşleri etrafında yaşanan siyasi polemiklere değinilerek, toplumu yönlendirmek amacıyla genel olarak yanlış bilgi ve haberlerin yayılması şeklinde ifade edilen dezenformasyon sürecinin anayasa değişikliğinin mahiyeti ve sonucuna etki etmek için nasıl etkili bir taktik olarak kullanıldığı ve bu şekilde toplumun anayasa değişiklerinin içeriğinden nasıl uzaklaştırıldığı belirlenmeye çalışılacaktır. Sonuç olarak demokrasi ve hukukun gelişmesi bakımından sağlıklı bir anayasa değişikliği sürecinin nasıl olması gerektiğine ilişkin çeşitli öneriler sunulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Anayasa Değişiklikleri, Siyasi Polemikler, Dezenformasyon, Türkiye*

VI. Oturum

Oturum Başkanı
Yrd. Doç. Dr. Ahmet Ceylan

Tasavvufi Tecrübe İçinde Rüya Bilgisinin Yeri: "Köstendilli Süleyman Şeyhî Efendi'nin Görüşleri"

Engin Bedir

İslâm, insanoğlunun mânâ âleminin değişime uğramaksızın muhafaza edilmesi için, hayâtının her ânına yol gösterici prensiplerini yerleştirmiştir. Bu prensipler sâyesinde kulun, Allah ile maiyyeti hissetmesini sağlamış ve bu maiyyetin derecesine göre görmüş olduğu rüyâlarıyla yakından ilgilenmiştir. Bu hususta, âyet-i kerîme ve hadîs-i şeriflerle kullara ne kadar değerli olduğunu idrâk ettiren ve İslâm'ın özü diyebileceğimiz tasavvuf da, insan denilen zübde-i âlemin uyanık hallerine olduğu kadar uykudaki hallerine de büyük bir ehemmiyet vermiştir. Nitekim, evrâd ve ezkârın ve zikir ve fikrin netîcesinde kulların kalplerini musaffâ kılan tasavvuf, rüyâlara da bu yolla hükmetmekte ve insanın mânevî âlemde belli mesâfeler kat etmesi sâyesinde, uykularını ibâdete dönüştüreceğinin müjdelerini vermektedir. Tasavvufta bir eğitim metodu olarak kullanılan rüyâ, ilk dönem sûfîlerinden beri îtibâr edilen bir bilgi kaynağıdır. Peygamberlerin gördüğü rüyalar vahiy; sıradan insanlardan farklı olan takvâ sâhibi mü'minlerin ve velîlerin gördüğü rüyâlar ise ilham mâhiyetinde kabul edilmiştir. Dolayısıyla ehl-i tasavvufa göre, rüyâlar gelecek için bir mesaj olup, tasavvufî eğitim için de büyük bir önem arzetmektedir. Bu sebeple seyr u sülûk ehli için, görmüş olduğu rüyâlarına ehemmiyet vermesi, yeri geldiğinde bunları bağlı bulunduğu yolun mânevî büyüklerine sorması ve rüyâlarının ta'bîrine dikkat etmesi elzemdir. Bir kimsenin mânevî terakkîsinin de en mühim göstergesi olan rüyâları, kendisini kontrol etmeye sevketmesi açısından büyük önem arzetmektedir. Köstendilli Süleyman Şeyhî Efendi eserlerinde rüyânın ehemmiyetini dile getirerek, sâlih rüyânın Peygamberimiz için Nübüvvetin; sâlik-i sâdıklar ve âşık-ı muhakkikler hakkında ise, velâyetin bir müjdesi olduğunu belirtmiş; bunun ise, verâset-i nebeviyye ile sâbit olduğunu ifâde etmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Köstendilli Süleyman Şeyhi Efendi, Tasavvuf, Rüya, Bilgi, Tasavvufi Tecrübe*

Sûfîlerin Değer Odaklı Toplumsal Hiyerarşi Yaklaşımı

Tasavvufî Bilginin Mahiyeti Üzerine Bir Değerlendirme

Hacı Bayram Başer

Günümüzde tasavvufla ilgili yanlış algılardan biri de sûfîlerin kendilerini kayıtsız şartsız üstün saydıkları ve zâhirî ilimleri dikkate almamayı prensip haline getirdikleri şeklindedir. Oysa sûfîler zâhir bilginlerinin ürettiği bilgilere 'yakîn' yani 'kesinlik' kazandırdıklarını düşünmüşler ve ilme'l-yakîn, ayne'l-yakîn, hakka'l-yakîn vb. terimleri bunu ifade etmek üzere kullanmışlardı. Buradan hareketle sûfîlere göre eğer toplumsal yapıda bir hiyerarşi uygulanacaksa bu, ancak bilgi temelinde ve değer odaklı bir bakış açısıyla anlam kazanabilir. Bu yüzden sûfîler ahlâkı güzelleştirmekle ilgili bir disiplin geliştirdiklerini belirtmişler ve tasavvufî yöntemin odağına 'bilgi-amel' ya da 'bilgi-ahlak' birlikteliğini yerleştirmişlerdir. Bu bakımdan avam, havass, havassu'l-havass şeklindeki tasnifle acaba sûfîlerin toplum anlayışları açıklanabilir mi? Sözgelimi tasavvufî bilgi herkesin elde edebileceği türden bir bilgi midir? Sûfîler özel bir topluluk olmakla ilgili nasıl bir anlayışa sahiptiler ve kendilerini ümmetin içinde nasıl konumlandırıyorlardı? Bu tebliğde, bazı tasavvuf klasiklerinden hareketle sûfîlerin bilginin kesinlik derecelerine ilişkin yaklaşımlarının ne anlam ifade ettiğini; bunun topluma bakışlarını nasıl şekillendirdiğini ve bu çerçevede İslâm ilim tartışmalarına sûfîlerin yaptığı katkıyı ele almaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: *Tasavvuf, Bilgi, Amel, Ahlak, Yakin, Havas*

Yeni Bir İlim Anlayışında Alternatif Bir Bilgi Türü Olarak Keramet

Zeynep Şeyma Özkan

Günümüz dünyasında bilim, pozitivist anlayışın etkisi altındadır. Bu durumun İslâmî ilimlerdeki yansıması da; naslarda zikredilen maddi alanın ötesine ait bazı kavram ve konuların; mümkünse reddedilip, reddedilmesi imkânsız durumlarda tevil edilmesi şeklinde kendini göstermiştir. Bu çerçevede kerametler de kimi zaman hurafe şeklinde yorumlanmıştır. Geçtiğimiz yüzyıla kadar hâkim olan geleneksel ilimdeki mertebe anlayışı ise, maddî âlemin ötesinde manevî âlemleri de içine alan çok daha kapsayıcı bir yapıdadır. Nitekim batı dünyasında da, pozitivist anlayış; Kuhn ve Popper gibi bazı bilim adamları tarafından eleştirilmiş ve bilhassa kuantum fiziği ve astrofizik alanındaki gelişmeler; algı dünyasının ötesinde bir alanı reddeden pozitivizmin dar görüşlülüğünü ortaya koymuştur. Bu gelişmeler kerametlerin anlaşılabilmesi noktasında da oldukça zengin veriler sunmaktadır. Bu makalede amaç, geleneksel ilim anlayışı ışığında, batı dünyasında etkisini yitirmeye başlayan pozitivist anlayışa göre daha kapsayıcı bir ilim tasavvuru oluşumunda, alternatif bir bilgi türü olarak kerametlerin rolünü tespit edebilmektir.

Anahtar Kelimeler: *Geleneksel Bilim, Modern Bilim, Pozitivizm, Keramet, Kuantum.*

Bilginin Manzum İfadesi

Elif Karasioğlu Doğaner

Bilginin öğretilmesinin ve muhataba aktarılmasının yollarından birisi de "dil"dir. Dilin özünü oluşturan kelimelerin anlatıldığı ve başka dillerdeki karşılıklarının verildiği yegâne unsur olan sözlükler bu anlamda önemli bir misyona sahiptir. Şiir formunda yazılan ve Türkçe kelimelerin Arapça, Farsça, Fransızca, Ermenice karşılıklarının verildiği hacmi küçük faydası büyük ve ezberi kolay bu sözlükler, başta Sıbyan mektepleri olmak üzere Enderun mekteplerinde ve Cumhuriyet'in ilanından sonra da okullarda ders kitabı olarak kullanılmıştır. Manzum sözlükler ve şerhleri içerisinde mevcut dile ait hususiyetlerden şiire; astronomiden astrolojiye, nağme bilgisinden anatomiye ve teolojiye kadar akla gelecek birçok bilgiyi içerisinde barındırır. Dil öğrenimi için yazılan bu sözlüklerin bu kadar geniş bir bilgi kaynağı olması bir bakıma bize bilginin yoğun ama aynı zamanda basit anlatımının ya da aktarımının yolunu göstermektedir. Bir bilginin değerli olabilmesi için paylaşılması, iyi anlatılabilmesi, dilinin basit ve uygun olması gereklidir. Bu tanım manzum sözlüklerin içerisinde barındırdığı bilgiyi aktarma yolunu en iyi şekilde açıklar.

Biz bu çalışmamızda Anadolu sahasında 14. yüzyılda başlayıp 20. yüzyıla kadar etkisini devam ettiren manzum sözlük geleneğinden ve özel olarak da Şerh-i Sübha-yı Sıbyân isimli manzum sözlük şerhinden yola çıkarak tezimizi destekleyeceğiz.

Anahtar Kelimeler: *Manzum Sözlükler, Manzum Sözlük Şerhleri, Bilginin Aktarımı*

VII. Oturum

Oturum Başkanı
Prof. Dr. Nihat Erdoğmuş

İmparatorluktan Ulus-Devlet'e Osmanlı-Arap Entelektüelleri

Talha Çiçek

Bu tebliğde Osmanlı-Arap entelektüellerinin Osmanlı'dan Ulus-devlet'e geçiş sürecinde yaşadıkları dönüşüm değerlendirilecektir. Buna ek olarak tebliğde Arap entellektüeller özelinde bu toplumsal dönüşüm ve onun "bilgi"sinin üretilme süreci incelenecek ve Osmanlı döneminin Arap vilayetlerinde hala baskın toplumsal bir ideoloji olan Osmanlıcılığın Arapçı entelektüeller tarafından her zaman hesaba katıldığı ancak bu alternatifin Osmanlı Devleti'nin yıkılmasıyla birlikte nasıl ortadan kalktığı değerlendirilecektir. Böylece, Osmanlı Devleti'nin yıkılışıyla birlikte Arapçılık ideolojisinin toplumsallaşırken Osmanlıcılığın entelektüellerin gündeminden nasıl tamamen çıktığı ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Osmanlıcılık, Arapçılık, Suriye, Entelektüeller ve Toplumsal Dönüşüm*

Osmanlı İmparatorluğu'nda Bir Bürokratik Bilgi Üretim Örneği Olarak Şii Müslüman Tebaa ve Şiilik

Faruk Yaslıçimen

Son dönem Osmanlı bürokrasisinin Memalik-i Mahruse sınırları içerisinde ikamet eden Müslüman Şii tebaa hakkında siyasi kaygılarla ürettiği bilgi, şaşırtıcı derecede tezatlar içermektedir. Dahası üretilen bilgi ile girişilen siyasi eylem de birbirinden esaslı biçimde farklıdır. Yaşanan tecrübeye bakıldığında yapılan ayrımın, bir mezheb olarak 'Şiilik' ile devletin tebaası olarak 'Şiiler' arasında olduğu anlaşılır. Bu durum, planlanmış modern bir siyaset örneği olmaktan ziyade geleneksel zaviyenin değişen siyasi konjonktüre uyarlanmasının bir neticesidir. Devletin bekasını muhafaza adına bürokrasinin Şii tebaa hakkında taşıdığı şüpheci yaklaşım, toplum tarafından paylaşılmak zorunda değildi. Zaten Sünni Müslümanlara böylesi bir telkin teşebbüsü olmadığı gibi yapılmasına da mani olunmaya çalışılmıştı. Bununla birlikte her ne kadar Sünni ve Şii Müslümanların toplumsal tecrübelerinin ayrıntılı bilgisine henüz ulaşamasak da, eldeki örnekler, toplumda bürokratik yaklaşımdan farklı bir tavır olduğuna işaret eder. Bu, devlet merkezli ideolojik bakış açısının topluma henüz sirayet etmediği zamanlara mahsus bir pratiktir. Mezhebi farklılık çeşitli vesilelerle hep vurgulanagelmiştir, ancak mezhebi farklılıkların siyasi birer kimlik olarak ön plana çıkması 20. yüzyılın ileriki senelerinde gerçekleşir. Bu tebliğde, bürokratik söylem ile siyasi eylem, başka bir deyişle toplumun bir kesimi hakkında üretilen bilgi ve uygulanan eylem arasındaki farklar bağlamında Osmanlı Şiileri'nin tecrübeleri irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: *Şii, Sünni, Osmanlı, Bürokrasi, Toplumsal Yaşam, Bilgi Üretimi*

Büyük Siyasi Dönüşümlerin Ortasında Bir Osmanlı Entellektüeli: Satı Bey'in Bilgi-yi Toplumsallaştırma Projesi

Ertuğrul Zengin

Bu tebliğ ilk olarak Osmanlı entellektüeli bilgi üretiminde topluma karşı ne gibi sorumluluklar içinde olduğu sorunsalını ele alacaktır. Osmanlı entelektüeli hiçbir zaman, içinde yaşadığı siyasal ve toplumsal şartların ve bu şartların kendisine dikte ettiği sorumluluk duygusunun dışında hareket etmemiştir. Devletle ilişkilerini her zaman "dikkatli mesafelilik" üzerinden kurgulamak zorunda olan Osmanlı entelektüeli büyük siyasi dönüşümlerin yaşandığı kendi "zamanında", "devletin" ve "milletin" yararına hareket etmeyi kendine bir vazife olarak görmüştür. Bu bağlamda bu tebliğde bir Osmanlı entelektüeli olan Satı Bey'in bir eğitimci ve entelektüel olarak toplumu nasıl ele aldığı ve "Osmanlıcılık" ideolojisini milliyetçi ideolojiler karşısında nasıl toplumsallaştırmayı hedeflediği meselesi ele alınacaktır. Bu itibarla, tebliğde Satı Bey'in Osmanlıcılık projesinde, milliyetçi cemaatlerin baskısından azade edilmiş özgür "birey" fikrini, aşkın olmayan ama aynı zamanda toplumsal olanın paydası ve meşrulaştırıcısı olarak görülen "vatan" fikriyle nasıl uzlaştırdığı ele alınacaktır. Bu "projenin", Gökalp'in Türk milliyetçiliği düşüncesiyle farkları ve yakınlıkları üzerinde ayrıca durulacak ve bilginin toplumsallaşması meselesinin farklı siyasi ideolojilerde kendine özgü şekillerde ele alındığı işlenecektir.

Anahtar Kelimeler: *Bilgi, Osmanlı Toplumu, Osmanlı Entellektüeli, Satı Bey, Ziya Gökalp, Vatanseverlik, Milliyetçilik*

Divan Şairlerinin Bilgi/İlim Algısı ve Bunun Osmanlı Toplumsal Hayatına Yansıması

Adnan OKTAY

Bilgi, toplumların kesintisiz ihtiyaç duyduğu bir kavramdır. Toplumlar, gerçekliklerini bilgiye sahip olma ve bilgiyi kullanma ölçüsünde devam ettirebilir ya da hissettirebilir. Bundan hareketle tüm toplumların bilgiye yönelik olarak doğal bir bakış açısı vardır. Bu bakış açısı toplumdan topluma çeşitli farklılıklar arz edebilir. Bu kıstastan yola çıkılarak bu makalede, Klâsik Türk Edebiyatı ürünlerinden seçilen farklı dönemlere ait örnek divanlar kapsamında şairlerin bilgi ile ilgili algı ve idrakleri ve bu idrakin Osmanlı toplumsal hayatına yansıması üzerinde durulmuştur. Bilginin şair için önemi, toplum için ehemmiyeti, toplumsal gerçeklikte bilginin/ilmin etkileri çözümlenmeye çalışılmıştır. Öncelikle şairler için bilginin onların zihin dünyalarındaki karşılığı incelenmiş, kullanılan terimler ve ifadeler üzerinde durulmuş, bilginin şuaraya göre genel bir tanımlaması yapılmış, akabinde de bu tanımlama ve karşılığın toplumsal yansımaları tespit edilmiştir. Sonuçta görülmüştür ki, dönemin şairlerinin bilgi algısı ve bu algının toplumsal karşılığı ağırlıklı olarak "ilim, feyz, hikmet, ahlak" kavramları çerçevesindedir.

Anahtar Kelimeler: *Osmanlı, Divan, Şair, Bilgi, İlim, Feyz, Hikmet, Ahlak*

19. Yüzyıl Osmanlı Toplumunda Çocukluk Söyleminin Oluşması: *Angeliaforos Çocuklar İçün*

Yusuf Ziya Karabıçak

On dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısı Osmanlı toplumunun sosyal yapısında pek çok değişikliğin yaşandığı bir dönem olmuştur. Bu değişikliklerden birisi de Avrupa'daki gelişmelere paralel olarak, belki elli yıllık bir "gecikme" ile beraber, çocukluk üzerine bir "burjuva" söyleminin oluşmasıdır. Bu yeni çocukluk bilgisi her şeyden önce çocuklara has kılınan bir dünyanın oluşturulmasını içeriyordu. Çocukluk giderek hayatın gerçeklerinden daha da uzaklaştırılmış bir dönem haline sokuluyor ve kendine has yapısı ile bir ters-karantina haline geliyordu. Karantinanın içerisindekiler karantinanın dışındakilere karşı korunuyor ve karantinanın kaldırılacağı ana hazırlanıyorlardı.

Osmanlı toplumundaki değişimlere yabancı olsalar da, Amerikan misyonerlerinin çıkardığı Karamanlıca bir çocuk dergisi olan *Angeliaforos Çocuklar İçün*, bu değişikliklerin Türkçe konuşan Ortodoks Karamanlı toplumunda yaşanmaya başladığının bir göstergesidir. 1872'de yayınlanmaya başlayan bu dergi ile beraber, üç sene önce Osmanlı Türkçesi ile basılan bir çocuk dergisi olan Mümeyyiz, çocuk edebiyatı etrafında oluşmakta olan bir pazarın göstergeleridir. Tebliğde bu çocuk dergilerinde üzerinde sıklıkla durulan kavramlar değerlendirilerek ortaya çıkan çocukluk anlayışının hem Avrupa'daki benzer gelişmeleri yansıtıp yansıtmadığı hem de birbirleriyle benzerlik gösterip göstermediği incelenecektir. Aynı dönemde yayınlanmaya başlayan *Angeliaforos Çocuklar İçün* ve Osmanlı Türkçesi'ndeki çocuk dergileri, Osmanlı toplumunda dini inanışlara bağlı değişiklikleri de içeren, ama genel itibariyle bunun ötesinde olan bir orta sınıf çocukluk söyleminin oluştuğunu göstermektedirler.

Anahtar Kelimeler: *Karamanlıca, Misyoner, Angeliaforos, Çocukluk Söylemi, Çocuk Dergileri*

VIII. Oturum

Oturum Başkanı
Yrd. Doç. Dr. Ramazan Aras

Cumhuriyet Döneminde Medreseler: Alet İlimlerinin Tertibindeki Mantık

Maşuk Yamaç

İlimler farklı bakış açılarına göre çeşitli taksimlere tâbi tutulmaktadır. Bir itibara göre ilimlerden bazıları kendi başlarına amaç olmayıp başka bir şeyi tahsil etmek için araç olurlar, diğer bazıları da başka bir ilim için araç olmayıp kendileri için tahsil edilirler. Bu ikili taksime göre birinci grup âlî (araçsal) ilimler, ikinci grup ise 'âlî (yüce) ilimler diye isimlendirilir. Bundan ayrı olarak her iki ilim grubu kendi içinde birçok alt başlığa ayrılmaktadır. Âlet ilimlerinin kendi içlerinde birçok tasnife tâbi tutulduğu bilinmekte; ancak bahis konumuz Cumhuriyet sonrası medreselerde tedris edilen ve İslâmî ilimler için vasıta olarak kabul edilen âlet ilimleridir. Genel bir bakışla Cumhuriyet sonrası medreselerde okutulan âlet ilimleri sarf, nahiv, mantık, vaz' münâzara, âdâbu'l- bahs ve belâgatın üç bölümü olan meânî, beyân ve bedî' ilimleridir. Bu ilimlerin aklî ilimler ve lisanî ilimler olmak üzere iki kısımdan oluştuğunu söylemek mümkündür. Âlet ilimleri haddi zâtında sahih bilgi ve tutarlı bir düşünce için gerekli olduğu kadar İslâmî ilimlerin tabiatına uygun bir eğitim ve sahih bir din anlayışı için de elzemdir. Bu nedenle klasik İslam eğitim geleneğinde âlet ilimleri İslâmî ilimlere takdim edilmiş ve kendi aralarında da tabîî, aklî ve vaz'î yönlerden bir hiyerarşi mülâhaza edilmek suretiyle öncelik-sonralık sıralamasına tâbi kılınmıştır. Çalışmamızda Cumhuriyet sonrası medreselerde okutulan âlet ilimlerinin önemini, aralarındaki tertibin nedenlerini açıklayarak analiz ettikten sonra, medrese müfredatında uzun yıllar boyunca yeri değiştirilmeden kalan ve sahip oldukları bazı hususiyetler sebebiyle öne çıkan bazı kitapların önem ve meziyetlerini ve ayrıca bu kitapların tedris esnasında nasıl ve hangi metotlarla takrir edildiğini ele alacağız.

Anahtar Kelimeler: *Tertib-ul Ulum, Tabîî, Aklî, Vaz'î, Alet İlimleri*

Medresenin Toplum Üzerinde Etkisi: Halep Hüsrev Paşa Medresesi Örneği-

Ömer Kelhüseyin

Kuran-ı Kerim indiği ilk günden itibaren müminleri okumaya teşvik ederken Hz. Peygamber (s.a.v) birçok hadisinde inananlardan ilim öğrenmelerini talep etmiştir. Bu teşvik ve taleplere icabet eden Müslümanlar camilerde ilim halkaları oluşturmuş ve ilim öğrenme ve öğretme faaliyetleri miladi 11./ hicrî 5. yüzyıla gelindiğinde artık bu iş için tahsis edilmiş olan medreselerde yapılmaya başlanmıştır. Medreseler, yüzyıllarca eğitim ve ilim merkezi olarak bu işlevlerini sürdürmüştür.

Mimar Sinan eseri olan Halep Hüsrev Paşa Medresesi, kurulduğu 951/1544 tarihinden 1821 tarihinde kadar yüksek seviyede eğitim faaliyetini sürdürmüştür. 1821'de Halep'te yaşanan büyük depremde medresede eğitim kesintiye uğramıştır. Medrese, 1921'de 'el-medresetül-ilmiyye', 1942 tarihinde "el-külliyyetü'ş-şeriyye" ve 1959 tarihinde "es-saneviyyetü'ş-şeriyye" adları altında eğitim faaliyetini sürdürmüştür. 1976 yılında İmam-Hatip lisesi konumuna getirilmiş ve bu yapıyı hala sürdürmektedir.

Tebliğde, bu kadar uzun bir süre faaliyet gösteren Halep-Hüsrev Paşa Medresesi'nin, müderrisleri ve vermiş olduğu eğitim kalitesi bakımından içinde bulunduğu toplumu ne derece etkilediği ve bu toplumdan ne kadar etkilendiği gözler önüne serilecektir. Hüsrev Paşa Medresesi'nin kale ve vali konağına yakın merkezi konumu, Halep tarihçilerinin tabiriyle Rumi tarz mimarisi, şaşırtıcı detaylar içeren mali sistemi ve Hanefî fıkhını merkeze alan yapısı bakımından 16. yüzyıl Halep'inde oldukça özel nitelikler taşıdığı ortaya konulacak ve kurulduğu günden beri ilim dünyasına kazandırdığı şahıslardan örnekler verilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Halep, Hüsrev Paşa, Medrese, Toplum, Osmanlı*

İslamiyet Dönemi Türkçe Ahlak Kitapları Üzerinden Sosyal Yapıyı Okuyabilmek

Rahime Demir

Farklı coğrafyalarda farklı halklar tarafından yaşanan İslam kültürlerinde, ferdin ve toplumun yaşam normlarını düzenleyen ahlaki nitelikteki eserler, dini karakterini her zaman korumakta birlikte, kesin bir tasnife kolaylıkla imkan vermeyecek ölçüde şekil ve muhteva çeşitliliği gösterir. Bu literatür arasında yönetici sınıf için yazılmış Siyasetnameler, nasihatname genel başlığı altında tasnif edebileceğimiz Pendnameler, Ahilik geleneğinin mesleki yönetmeliği olarak da tanımlayabileceğimiz Fütüvvetnameler, mev'ıza türü eserler, ahlaki atasözleri, hikayeler, fıkralar sayılabilir. Bunların yanı sıra "ümmet çağı"ndaki tasavvufi, dini, edebi nitelikte pek çok eser bu kategoriye dâhil edilebilir. Türkçe yazılmış eserler üzerine bibliyografik çalışmalar yapan Bursalı Mehmed Tahir bu ve benzeri kategorilerde 108 Türkçe ahlak kitabı sayar. Agah Sırrı Levent ise tasavvufi, dini nitelikteki daha genel başlıkları da listeye dahil ederek bu sayıyı 238'e yükseltir. Türklerin İslamiyeti kabulünden sonra oluşan bu literatür içinde 11. yüzyıldan beri Türk halkının yaşayış, inanış ve düşünüşlerini anlamamızda bize kılavuzluk edecek bu eserler üzerinden yapılacak bir toplumsal ahlak algısı tespiti mümkündür. Bu eserlerin kronolojik bir seyir takip edilerek incelenmesi, kendi döneminin, o dönemdeki toplumun ve bireylerin nasıl bir ahlak algısı içinde olduğunu, dönemler içinde değişen kimi ahlaki normların hangi sosyal şartlar altında değiştiğini bize bildirebilmektedir. Bu yazıda Kutadgu Bilig, Atabetü'l-Hakayık gibi eserlerden başlayarak Osmanlı'nın ilk devirlerinden 19. yüzyıla uzanan süreçte tasavvufi, ahlaki, siyasi Türkçe kitaplar üzerinden *"bilgi ve ahlak"* ilişkisi irdelenecektir. Türk geleneğindeki ahlak algısının "ümmet çağı"nda farklı devirlerde nasıl bir anlam evrilmesi geçirdiği tespit edilmeye çalışılacaktır. Her yüzyıldan seçilen bir örnek eser üzerinden döneminin sosyal şartları, müellifin kimliği, döneminin hadiselerinin eserin kaleme alınmasındaki rolü gibi hususlar değerlendirilecektir. Karahanlı döneminden yukarıda saydığımız iki örneğin yanı sıra Osmanlı döneminde çok okunan Garibname, Münebbihu'r-Rakidin, Müzekki'n-Nüfûs, Maarifname, Ahlak-ı Âlâi, Nasihatü's-Selatin, Hayri-name, Ravzatü'l-Hükem fi Ahlaki'l- Ümem, İlm-i Ahlak'ı ve diğer bazı eserler de değerlendirilmeye tâbi tutulacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Ahlak Kitapları, Sosyal Yapı, Türkçe Eserler, Bilgi ve Ahlak*

Türkçe'ye Tercüme Edilen Siyer Çalışmalarında Peygamber Tasavvuru

Rahile Yılmaz

Dünya tarihinde, hayatı her açıdan ele alınıp farklı türlerde eserlere konu edilen yegâne şahsiyetin son peygamber Hz. Muhammed olduğu, kendisi hakkında telif edilen çalışmaların sayısından anlaşılmaktadır. Hz. Peygamber'in hayatının öğrenilmesi, anlaşılması, örnek alınması amacıyla Türkçe telif edilen veya yabancı dillerden Türkçe'ye tercüme edilen kitapların Türkiye'de bir siyer literatürü oluşturduğu söylenebilir. Söz konusu literatürün temel gayesi, sadece bir siyer bilgisi kazandırmak olmayıp aynı zamanda toplumda bir peygamber tasavvuru oluşturmaktır. Zira kitapların yazılış amaçları ve ön plana çıkarttıkları temalar, bireylerin peygamber tasavvurunu doğrudan etkilemektedir. "Türkçe'ye Tercüme Edilen Siyer Çalışmalarında Peygamber Tasavvuru" başlıklı tebliğde yabancı dillerden Türkçe'ye tercüme edilen siyer çalışmalarındaki peygamber tasavvuru ve söz konusu kitapların Türk toplumunun peygamber algısını şekillendirmedeki etkisi ele alınmaktadır. Tebliğde araştırmaya konu edilen tercüme siyer kitaplarında ön plana çıkan peygamber tasavvurunun genel özelliklerinin yanı sıra Türkçe telif edilen siyer çalışmalarına ek olarak tercüme eserlere neden ihtiyaç duyulduğu, çevirisi yapılan siyer çalışmalarının daha çok hangi dillerde kaleme alındığı, bahse konu edilen kitapların üslûbu, muhtevası, hitâb ettiği kitle ve tercüme edilme nedenleri ile birlikte bunların Türkiye siyer literatüründeki yeri, literatüre katkıları gibi meseleler üzerinde durulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Siyer, Hz. Muhammed, Peygamber Tasavvuru, Tercüme Siyer Kitapları, Toplum*

Konulu Hadis Projesi ve Etrafındaki Tartışmalar

Nilüfer Kalkan

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın dört yıl önce başlatmış olduğu Konulu Hadis Projesi kendini, rivayetlerin ayet-hadis bütünlüğü içerisinde tespit edileceği, geleneksel kaynaklarda güncellik değeri taşıyan yorumların ele alınacağı ve bunların modern dönemin insanının ihtiyaç ve problemlerine göre anlaşılır bir dille aktarılacağı bir oluşum olarak tanımlamaktadır. Ancak gerek yurt içinden gerekse yurt dışından bu projeyle hadislerin ayıklandığı, reforma uğratıldığı, revize edildiği gibi pek çok eleştiri ortaya atılmıştır. Bu tebliğin amacı da öncelikle zikredilen projenin neden ortaya çıktığını, hedeflerini, nasıl bir sistem üzerinde işlediğini, üzerinde kimlerin çalıştığını ve şu an ne durumda olduğunu ele almak olacaktır. Bununla birlikte projeye dair hem yurt içindeki akademisyenler tarafından yapılan eleştiriler hem de yurt dışında BBC'nin yayınlamış olduğu "Türkiye İslami Metinleri Radikal Bir Şekilde Revize Ediyor" isimli makalede ve benzer yazılarda yer alan iddialar ve bu iddialara verilen cevaplar değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Diyanet, Hadis, Proje, Reform*

PANEL **Oturum Başkanı**
Doç. Dr. İbrahim Özcoşar

Bilgi ve Toplum Teorileri Bağlamında Kurucu Öznenin Yükselişi ve Çöküşü

Yrd. Doç. Dr. Ali Utku, *Atatürk Üniversitesi, Felsefe Bölümü*

Modern bilgi ve toplum teorilerinin merkezinde kendi bilincinden yola çıkarak bilgiyi oluşturan, kendi yararı için sözleşme yaparak toplumsalı oluşturan soyut öznellik, bireylik olarak kurucu özne tasarımı, yakın dönemli teorik çözümlemelerde modernite eleştirisine çok yönlü hizmetler sunan bir eleştirel odak olarak görünür. Modernliğin teorik ve pratik süreçleri bilinçli, özerk bir özne, potansiyel olarak etkili bir rasyonel fail varsayımına dayanıyorsa eğer, özneyi bir kurmaca, ideolojik bir icat ve inşa, dildeki bir konum ve bir söylem etkisi olarak ele alıp merkezsizleştirmeyi amaçlayan teorik perspektifler, modernliğin bağlantılı diğer tüm nosyonlarını da tartışmaya açmaktadır. Çalışmamızda modern bilginin ayrıcalıklı özne/nesnesi, kültür ve tarih deneyiminin önceden kurulmuş merkezi olarak kurucu öznenin yükselişine ve çöküşüne tanıklık eden teorik müdahaleler sorunlaştırılacak; söz konusu müdahalelerin, Osmanlı-İslâm kültürü de dâhil modernlik formasyonunu Batılı kodlar üzerinden oluşturan farklı kültürlerin geleneksel kavrayışları ve modernlik deneyimleri bağlamında ne ifade ettiği tartışmaya açılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Modernite, Bilgi ve Toplum Teorileri, Kurucu Özne, Öznellik, Öznenin Merkezsizleştirilmesi.*

Musavver Bilginin Toplum ve Araştırmacı Nezdinde İnşası

Yrd. Doç. Dr. Halil İbrahim Düzenli, *Mardin Artuklu Üniversitesi, Mimarlık Bölümü*

Musavver, birinci anlamıyla resimli, ikinci anlamıyla zihinde tasarlanmış, tasavvur edilmiş anlamlarına gelmektedir. Bu çalışmada "musavver bilgi" yerine göre, tasarlanmış ve zihinde inşa edilmiş, yerine göre resmedilmiş, somut olarak inşa edilmiş, görsel hale gelmiş anlamlarında kullanılacaktır. Sanat ve özellikle mimarlık alanlarında bilginin sıfatı olarak bu tür bir kullanım (musavver bilgi) zihinsel çağrışımlara olabildiğince imkan vermekte ve bu çalışmada ele alınacak meseleyi özetlemektedir. İlki geleneksel Osmanlı zihninde ve mimarlığında, diğeri modern toplumun ve araştırmacının zihin kurgusunda olmak üzere meselenin iki temel kavramsal çerçevesi vardır. Bir yapıyı vücuda getiren tarihi-mimar öznenin, sözgelimi Sedefkâr Mehmet Ağa'nın (16-17. yy), eklemlendiği kadim bilgi ve bununla ilintili olarak biçimlenen tasavvuru (zihinsel inşa) ile sonuç ürünün (inşa edilmiş binanın) musavver konumu ilk çerçevenin düşey ve yatay hatları olarak tartışılacaktır. İkinci çerçevede ise geçmişte ortaya konan ve bugün modern araştırmacının gözüyle görebildiği, eliyle dokunabildiği "musavver bilgi" kaynaklarının (binaların) zihinde yeniden inşası üzerinde durulacaktır. Bir başka ifadeyle, geçmişte tasavvur edilmiş ve inşa edilmiş söz konusu musavver bilginin modern toplum nezdindeki algılanma biçimleri ile modern araştırmacının bu bilgiyi ele alış biçimleri ve/veya yeniden inşa biçimleri tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Musavver Bilgi, Kadim Bilgi, Toplumsal Algı, Osmanlı Mimarı, Modern Araştırmacı Özne,*

Kapitalizmi Mülk Edinmek: Bilgi-İktidar Bağlamında Dini Yaşam Pratikleri

Yrd. Doç. Dr. Musa Öztürk, *Mardin Artuklu Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü*

Bir üretim sistemi olarak kapitalizm ilk olarak 16'ncı yüzyılda Batı Avrupa'da ortaya çıkmış ve daha sonra oradan dünyaya yayılmıştır. Kapitalizmi, feodalizm, sosyalizm, vb. gibi ekonomik sistemlerden ayıran temel fark hem sermayenin sonsuz derecede birikimine imkan tanıması hem de bizzat bunu teşvik etmesidir. Kapitalizmin gelişmesiyle birlikte bir iktidar aracı olarak toprağın belirleyiciliğini kaybettiği ve bunun yerini ise imalat, ticaret ve ticarete dayalı bir ekonominin aldığı görülmektedir. Günümüz şartları itibarı ile kapitalizm ekonomik anlamda Wallerstein'in de belirttiği gibi gerçekten bir dünya sistemi halini almıştır. Kapitalizmin bir dünya sistemi haline gelmesi sadece ekonomik açıdan bütün dünyanın kapitalist üretim ilişkileri için alabildiğince geniş bir pazar yerinde dönüştürülmesinden daha derin bir anlam içermektedir. İktisadi düşüncenin laikleşmesinden hareketle geliştirilen kapitalizm din, gelenek, kutsal, vb. kadim bilgi kaynaklarını dışladığından veya bunlara kendi amaçlarına hizmet ettiği ölçüde yer verdiğinden dolayı toplumsal hafızayı yok saymıştır. Bunu yaparken toplumun gelenekle bağlantı kurmasını sağlayan eğitim müfredatı, ölçü, tartı birimleri, vb. enstrümanları seküler bir bakış açısıyla yeniden tasarlayarak farklı bir düşünüş mantığını evrensel bir model olarak insanlığa dayatmaktadır. Bu şekilde bireysel ve toplumsal algılar dönüştürülerek sanki dünya kuruldu kurulalı ekonomik anlamda her şey aynı işliyormuş gibi bir algı oluşturulmaktadır. İnsanlar ontolojik anlamda kapitalizmi verili kabul edilmiş bir sistem olarak algılamaya yatkın hale getirildiklerinden kapitalizmin buyruklarını kabullenmeye ve ona göre yaşamaya ve hatta çoğu durumda onu sahiplenmeye yatkın hale getirilmektedir. Bu anlamda kapitalizmi değişik boyutlarıyla ve özellikle de malileşmesi boyutuyla tanımak gerekmektedir. Kapitalizmin malileşmesinin öne çıkan sektörlerinden biri de bankalardır. Biz bu çalışmamızda dindarların kapitalist usullere göre işleyen modern bankalarla olan ilişkilerini dini açıdan nasıl değerlendirdikleri yönündeki bazı araştırma bulgularına yer vereceğiz.

Anahtar Kelimeler: *Kapitalizm, Kapitalizmin Malileşmesi, Bilgi ve İktidar,*

IX. Oturum

Oturum Başkanı
Doç. Dr. Berdal Aral

Yeni Osmanlı'ların Doğal Hukuk Algısı: Tabiî Hukukun Şer'îliği Problemi

Sedat Albayrak

XIX. asır, İslam coğrafyası siyasi hayatı sosyal yapılarını Batı'ya uyumlu hale getirme çabaları ile kaplıdır. Özelde Osmanlı tecrübesi Tanzimat'la birlikte klasik İslam düşüncesi ile tevil edilmiş birçok yeni fikir ve müessese ile tanışır. Dönemin baskın cereyanı sarsılan sisteme acil ve pratik çözümler bulmaya yöneliktir. Kanunlaştırmanın nasıl yapılacağı konusunda Tanzimat paşalarının Batı'dan iktibas (reception) fikrine karşılık, beslendikleri siyasi ve kültürel atmosfer çok da farklı olmayan, Yeni Osmanlılar tedvini (codification-şeri hukukun kanunlaştırılması) müdafaa etmişlerdir. Tanzimat ve Islahat'ı sert bir biçimde tenkit eden Yeni Osmanlılar modern siyaset felsefesinin temel kavramları olan sosyal sözleşme (contrat social) ve doğal hukuku (natural law) gündeme taşıyarak şer'i hukuka bağlı kalınması gerektiği sonucuna ulaşmışlardır. Tabiî hukuk, mer'i (pozitif) hukukla birlikte bir de ideal (tanrısal iradenin/ aklın vazettiği) hukukun olduğu düşüncesiyle antik çağda dillendirilmiş, ilk kez sistematik olarak panteist stoacılarca irdelenmiştir. Thomas Aquinas ve Saint Augustine gibi Hıristiyan düşünürler teolojik doğal hukukun öncüsü olmuşlardır. Hugo Grotius'la dünyevi temele çekilen bu doktrin Yeni Çağ'da Hobbes, Locke ve Rousseau ile laik düzlemde tartışılmıştır. XVIII. yüzyılda revaçta olan bu düşünce sonraki asır Avrupası'nda gündemden düşmüşken Batı'da eğitim gören Müslüman aydınlarca sahiplenilmesi dikkat çekicidir. Zira aynı zamanlarda Mısırlı alim Tahtavi de şiddetli bir tabiî hukuk taraftarıdır. Biz bu çalışmamızda Prof. Hatemi'ye dek uzanan çizgide problematiği Yeni Osmanlılar örneğinde ele aldık. Şerif Mardin'in bakış açısıyla Cevdet ve Sava Paşalar da bu doktirine dahil edilebilse de çalışmayı Namık Kemal, Ali Suavi ve Ziya Paşa etrafında şekillendirdik.

Anahtar Kelimeler: *Tabiî Hukuk, Şer'i hukuk, Yeni Osmanlılar, Kanunlaştırma, Hukuk Tarihi*

Hukukta Sabite ve Toplumsal İzdüşüm

Ali Osman Karaoğlu

Hukuk, en alt düzeyde adaleti ve toplumsal düzeni amaçlayan kurallar bütünü olarak tanımlanmaktadır. Bu denli yüksek bir amaca hizmet eden bir sistemin toplumsal karşılık bulması ve keyfiyete mahal bırakmayacak sabitelerinin olması pek tabiidir ki devamlılığının ön koşuludur. Sabite, hukukta felsefi içerikli, amaca hizmet eden değişmezler alanını ifade eder. Değişmez olabilmesi de çağlar boyunca kabul edilebilecek değerlerden oluşmasını gerektirir. Sabitenin toplum nezdinde karşılık bulması ise Toplumun sabiteye (ve dolayısı ile hukuka) olan inancı ile tesis edilir. İki farklı dünya algısının iki farklı serüveninden örnek verecek olursak İslam dünyasında hukukun sabiteleri Vahiy yoluyla ortaya konmuş, Batı dünyasında ise beşeri olarak sabite arayışına çıkılmıştır. Batının pozitivist aklı yüceleyerek vahyi reddetmesi (ki batıya da din uğramıştır) hukuk krizine girmesine neden olmuştur. Biz çalışmamızda öncelikle neden hukukun toplumdan neşet etmesi ve toplumda izdüşümünün olması gerektiğini irdeleyeceğiz. Toplumsal izdüşüm hususunu açıklarken bugün dünya üzerindeki en ileri hukuk sistemi kabul edilen -ki kabulden ibarettir- İngiliz hukuk sisteminden örnekler vereceğiz. Nazi Almanyası hukuk sistemini, sabiteler ile jakoben kurallar arasındaki farka değineceğiz. Son olarak da toplum nezdinde karşılık bulmayan ve sabiteleri de olmayan hukuk sistemine Türk hukuk sistemini örnek göstereceğiz ve bir dönemin Adalet Bakanı Cemil Çiçek'in sarfettiği "Avrupa'nın en iyi ceza kanunu metnini aldık daha ne istiyorsunuz" sözü üzerinden hukuk mantığının kodlarını deşifre edeceğiz.

Anahtar Kelimeler: *Hukuksal Sabite, Hukuk Mantığı, Toplumsal İnanç, Vahiy, Akıl*

Hukuk-Toplum İlişkisi, Anayasa Kavramı, Türkiye'de Demokratik Katılım Açısından 1961-1982 Anayasalarının Değerlendirilmesi ve Yeni Anayasaya Olan İhtiyaç

Mustafa Burak Çelebi

Genel olarak, "Nerede bir toplum varsa, orada bir hukuk kuralı vardır." denilebilir. Fakat bu açıklama çok genel düzeyde kalmaktadır. Her toplumun kendine özgü koşulları ve özellikleri vardır. Hukuk toplumsal bir olgudur. Bu nedenle toplumdışı düşünülmesi olanaksızdır. Toplumsal bir olgu olarak hukukla ilgilenen bilim dalına "Hukuk Sosyolojisi" denir. Toplumu ihmal eden ve pozitivist yöntemi benimseyen hukuk bilimine ise "Hukuki Pozitivizm" denilmektedir. Bu ikisi birbirinin zıddıdır.

En üstün hukuk kuralları olarak bilinen "anayasalar" toplumların hukuk düzenlerinde önemli bir yere sahiptir. Bir anayasanın hazırlanışı ve içeriği o anayasanın ait olduğu toplum ve yönetimi hakkında önemli bilgiler verir. Ülkemizde, 1961 ve 1982 Anayasaları, toplumsal değerlerden uzak ve darbe sonucu oluşturulan anayasalardır. 2011 seçimlerinden sonra yaygın olarak gündeme gelen yeni bir anayasa yapma fikri ülkemiz açısından hayli önem taşımaktadır. Gerçekten Türkiye'nin, demokratik katılımın maksimum seviyede olacağı, modern çağa uygun, insan hakları ve hukukun üstünlüğü ilkesini benimsemiş, tam demokratik özellik taşıyan yeni bir anayasaya ihtiyacı vardır.

Anahtar Kelimeler: *Toplum, Hukuk Sosyolojisi, Hukuki Pozitivizm, Anayasa, Demokratik Katılım, Anayasa Yapımı, Türkiye.*

X. Oturum

Oturum Başkanı
Yrd. Doç. Dr. Zülküf Kara

Sosyal ve Ahlak İlişkisi

Eyüp Taşöz

İnsanların, 'İnsanlararası etkileşim ve faaliyet yeteneği ile buna mecbur oluşları' daha doğuştan getirdiğimiz özelliğimizdir. Bu yüzden insanlararası etkileşim ve faaliyet yeteneğimize kısa bir formülle "insan tab'an medenidir" ya da "insan doğuştan sosyaldir" de demekteyiz. Ayrıca bu, bizim konuya ilişkin ilk evrensel temamızı oluşturmaktadır.

Ahlak ise gerek davranış gerekse bilim olarak faziletler ve reziletler bilimi olarak bilinir. Bunu yaparken de iyi-kötü, doğru-yanlış, çirkin-güzel, yararlı-zararlı gibi hem evrensel hem kendisi için temel olan soruşturma kalıplarını kullanır. Konumuz itibariyle ahlakın söz konusu evrensel yargıları ikinci temamızı oluşturmaktadır.

Her ne kadar ahlakın soruşturma ve yargı kalıpları evrensel olsa da bunların yöneltildiği alanı, sosyalin bulunduğu gündelik alan olduğu için, alınan cevaplara göre 'ahlaki değerler' oluşturmaktadır.

Son kertede, insanlar arası etkileşim ve faaliyetler, ahlakın oluşturduğu bu değerlere göre tefsir edilir. Dolayısıyla ahlak ile sosyal hem davranış olarak hem de bilim olarak iç içedir ve derin bir anlam serüvenine sahiptir. Niyetimiz bu derin serüvenin, değer oluşturucu bazı unsurlarını göstermeye çalışmaktır.

Anahtar Kelimeler: *Sosyal, Ahlakilik, İlişkisellik*

Gündelik Hayat Ve Bilginin Gerçekliğinin Sosyolojik Analizi

Mevlüt Yılmaz

Gerçeklik insandan bağımsız olarak oluşturulan ve toplumsal açıdan var olan nesneler dünyasını karşılayan bir olgudur. Sosyal olarak yapılandırılan gerçeklik oluşturulan şey hakkında bir bilgiyi gerektirmektedir. Örneğin, 17 Ağustos Düzce depremi bir gerçeklik, olarak kabul edilir; çünkü deprem olmuştur ve vardır. Deprem hakkındaki bilgimiz sosyal etkileşimler sonucunda oluşmuş toplumsal bir gerçekliktir. Bu açıdan bilginin gerçekliği onun varlığının bir göstergesidir. Bilginin değişmesi ise gerçekliğin de değişmesine yol açmaktadır. Toplumsal yaşam sosyo – ekonomik, kültürel ve sembolik ilişkiler çerçevesinde şekillenmekte ve bu ilişkilerin izleri gündelik hayatta daha net gözlemlenmektedir. Gündelik hayat gerçekliğin toplumsal kurulumunun temel yansıma alanlarındandır. Toplumsal yapı gündelik hayat deneyimleri çerçevesinde inşa edilmekte, gerçeklik toplumsal olarak oluşturulan bilgiler çerçevesinde şekillenmektedir. Bilginin ve gündelik hayatın gerçekliği iki olgunun toplumsal bir inşa sürecinin ürünü olmalarına dayanmaktadır. Bu açıdan gerek bilginin sosyal gerçekliği gerekse de gündelik hayatın toplumsallığı sosyolojik açıdan irdelenmesi gereken bir konu olarak dikkat çekmektedir. Bu çalışmada Goffman, Husserl, Schutz, Mead gibi fenomenologların gündelik hayatta bilginin ve gündelik hayatın toplumsal gerçekliğine dair düşünceleri değerlendirilecektir. Düşünürlerin fenomenolojik metot olarak kavramlaştırılan gündelik yaşamın yorumuna dayanan yöntem çerçevesinde, çalışmanın özellikle bilginin ve gündelik hayatın toplumsal gerçekliğinin değerlendirilmesine olanak sağlaması açısından ilgili literatüre kayda değer katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Gerçeklik, Gündelik Hayat, Bilgi, Gündelik Hayatın Gerçekliği, Bilginin Gerçekliği*

Toplumun Dönüştürülmesinde Bir Araç Olarak Psikoloji Bilimi

Latif Karagöz

Psikoloji, bir bilim olarak bireyi ve toplumu ele alış şekliyle modern bilimsel söylem içerisinde bilgilerini üretmektedir. Dolayısıyla bireye ve topluma dair ortaya koyduğu pratikler de bu çerçevede olmaktadır. Her ne kadar postmodern paradigma ile birlikte anaakım psikolojinin temel faraziyelerine ciddi eleştiriler yöneltilmiş olsa da, modern bilimsel söylem hala psikolojideki hakimiyetini sürdürmektedir. Bu anlamda psikoloji modernitenin ürettiği bilgi yapılarının, anlama biçimlerinin bireye ve topluma ulaştırılmasında ve bu şekilde bireyin ve toplumun dönüştürülmesinde önemli bir araç görevi görmekte ve her geçen gün popüler kültür ve medya vasıtasıyla bu özelliğini daha da muhkem hale getirmektedir. Bu bağlamda, psikolojinin bu yönünü en iyi yansıtan alt alanlarından birisi olması hasebiyle Gelişim Psikolojisi incelemeye değer görünmektedir. İnsanın doğum öncesi hayatından itibaren, çocukluğuna, okul, evlilik ve iş hayatına, yaşlılığına dair çok geniş bir yelpazede bilimsel bilgi üreten Gelişim Psikolojisi, ürettiği bu Batılı, "evrensel" bilgi yapıları ile birey ve toplum hayatına önemli ölçüde müdahil olmaktadır. Bu bağlamda, toplumsal olarak 19. yüzyıldan itibaren Batıda ortaya çıkmaya başlayan bir kavram olan ergenlik, ergen psikolojisi, ergenlik sorunları, ergenle iletişim gibi muhtelif yönleri ile psikolojinin en önemli uğraş alanlarından birisi haline gelmiştir ve ürettiği pratiklerle de "evrensel" bir olgu olarak kendini dayatmaktadır. Aynı durum aile içi iletişim, çocuk yetiştirme tutumları, evlilik ilişkileri gibi Gelişim Psikolojisi'nin müdahil olduğu farklı alanlarda da kendini göstermektedir. Dolayısıyla bu durum toplumsal pratikler üzerindeki etkileriyle tartışılması gereken önemli bir mesele olarak karşımızda durmaktadır. Bu çalışmada, Gelişim Psikolojisi bağlamında, Batılı/seküler/bilimsel bilginin topluma intikal ettirilmesi ve toplumun dönüştürülmesinde önemli bir araç olarak psikoloji biliminin rolü, bu yönü ile Türkiye'de toplumsal pratikler üzerinde meydana getirdiği tahribatlar muhtelif örnekler üzerinden tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Bilimsel Söylem, Toplumsal Dönüşüm, Gelişim Psikolojisi, Modern Psikoloji*

XI. Oturum

Oturum Başkanı
Prof. Dr. Recep Şentürk

İslam İlim Geleneğinde Tabiat Tasavvuru: Bediüzzaman Örneği

Ayşe Betül Dönmez

Bilimsel bilginin doğruluk değerinin tartışıldığı günümüzde alternatif bilgi sahalarının açılması kaçınılmazdır. Bu ise bilginin sahasını duyulur/fiziksel varlık alanının dışına taşırmakla mümkündür. Modern bilim anlayışı çerçevesinde tabiata bakıldığında yalnızca nedensel ilişkiler ağı içerisinde işleyen bir varlık sahası görülmektedir. İslam ilim geleneğinde ise tabiat çeşitli düzeylerdeki varlık katmanlarından sadece birini teşkil eder. Ayrıca tabiattaki her varlık, kendisinde taşıdığı anlam ile bir başka varlık sahasına işaret etmektedir. Bu meseleyle yakından ilgilenen Bediüzzaman, tabiattaki her varlığın bir harf gibi olduğunu, yani kendi başına bir anlam taşımayıp işaret ettiği bir başka varlık ile gerçek anlamını kazandığını özgün bir şekilde ifade etmiştir. Modern bilim ise her varlığın anlamını o varlığın kendi zatına indirgediğinden, başkasını gösteren anlamlarını göz ardı etmektedir. Tabiatta nedensel ilişkilerle sabit olan kanunları kabul eden Bediüzzaman, eserlerinde tabiat kavramını kullanmaktan özenle kaçınmış ve onun yerine kâinat kavramını tercih etmiştir. Tabiat kavramının, modern bilimin kullandığı şekilde etken değil, ancak edilgen bir kavram olarak kullanılabileceğini önemle vurgulamıştır. Bu yaklaşımıyla bir müslümanın tabiat tasavvurunu şekillendiren düşünce zeminini belirleyerek zihinlerde bir farkındalık oluşturmaya çalışmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Bediüzzaman, Said Nursi, Tabiat, Kainat Kitabı, Alem*

Bilgi Sosyolojisi Bağlamında Anlayıcı Yöntemin İmkânı ve Sınırlılıkları: Dilthey ve Weber Örneği

İslam Can

Aydınlanma ve pozitivizm ile birlikte Batı düşüncesinde bilginin kaynaklarına ulaşmada ve yorumlamada paradigmatik bir devrim meydana gelmiştir. Yeniçağ'daki pozitivist bilim anlayışının yükselişi, gerçekte doğa bilimleri alanında elde edilen başarıların bir sonucu olmakla birlikte, doğa bilimleri alanındaki pozitif sonuçların tarihsel ve toplumsal alanda da elde edileceğinin düşünülmesi, belirli bir cebirsel hesaba göre işlemeyen toplum bilimlerinde yanıltıcı paradigmalar üretilmesini sağlayarak pozitivizme olan inancın zayıflamasını beraberinde getirmiştir. Bu durum epistemolojide yöntem arayışlarını ve mevcut problemlerin çözümünde yeni çıkış yollarını bulmayı gerekli kılmıştır. Dilthey, pozitivist düşüncenin bu temel argümanına ilk sistemli eleştiriyi yaparak tarihsel, toplumsal ve tinsel gerçekliği, doğa bilimlerinin nesnel gözleme dayalı genellemeleriyle değil, anlamaya dayalı yorumlayıcı bir bilimsel etkinlikle ele alınması gerektiğini savunmuştur. Sosyal bilimleri doğa bilimlerinden bağımsızlaştırmayı, onları özgül nitelikleri üzerine inşa edilecek bir özerkliği kurgulayan Dilthey'dan sonra anlayıcı yöntem, daha sistemli ve sosyal bilimlerin temel jargonu haline getirmeyi başaran Weber, toplumu bireylerin eylemleri aracılığı ile ve bu eylemlerin sonucunda biçimlenen bir bütün olarak görmekte ve bu eylemi anlamak için araştırmacının eylemde bulunan bireyin bakış açısını ve güdülerini tespit etmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Dolayısıyla Weber'e göre, toplum biliminin görevi, yargılarda bulunmak değil, toplumsal bağlam içerisindeki değerlerin yapısını anlamaya çalışmaktır. Bu anlama ise, anlayıcı yöntem aracılığıyla mümkün olabilir. Bu makalede bilginin kaynağına ulaşmada Weber'in ve Dilthey'in anlayıcı sosyolojisinin ve yönteminin imkânları ve sınırlılıkları ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Bilgi Sosyolojisi, Anlayıcı Yöntem, Pozitivizm, Dilthey, Weber*

Bir Düşünce Adamı Olarak Aliya İzzetbegoviç

Faruk Karaarslan

Aliya İzzetbegoviç düşünce adamlığı ve siyasetçi kimliğini bir arada başarılı bir şekilde taşıyan ender kişilerdendir. Bu yönüyle O yirminci yüzyıla damgasını vurmuş birisidir. Şüphesiz, kendisinin bir halkın kurtuluş mücadelesinin lideri, yeni kurulan bir ülkenin yöneticisi ve iki kutuplu dünyada üçüncü yol fikrini ortaya atan bir düşünce adamı olarak tarih sahnesine çıkmasına rağmen, günümüze kadar müstakil bir çalışmada incelenmemiş olması bizim düşünce dünyamızdaki eksiliğin sonucudur. Bu eksikliğin giderilmesine mütevazı bir katkı sağlamak amacıyla bu çalışmanın konusunu, bir düşünce adamı olarak Aliya İzzetbegoviç'in bilgi ve toplum açısından değerlendirilmesi oluşturmaktadır. Bu bağlamda O'nun bir düşünce adamı olarak toplumsallaşma sürecinde yaşadığı tecrübelere yer verilecektir. Bunun yanı sıra O'nun toplumsal ve tarihsel koşulları göz önünde bulundurularak nasıl bir düşünce adamlığı profili çizdiğine ve bizim düşünce dünyamız açısından bu düşünce adamlığı profilinin ne anlam ifade ettiğine değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Aliya İzzetbegoviç, Doğu, Batı, Düşünce Adamlığı, Üçüncü Yol, Toplumsallaşma*

XII. Oturum

Oturum Başkanı
Yrd. Doç. Dr. Ali Utku

Foucault'da İktidar-Bilgi İlişkisi Bağlamında Toplumsal Denetim

Barış Tunç

İktidarın bilgi ürettiğini (ve bunun yalnızca bilgiyi yararlandığı için teşvik ederek ve yahut da yararlı olduğu için uygulayarak yapmadığını), iktidar ve bilginin birbirlerini doğrudan içerdiklerini; bağlantılı bir bilgi alanı oluşturmadan iktidar ilişkisi olmayacağını, ne de aynı zamanda iktidar ilişkilerini varsaymayan ve oluşturmayan bir bilginin ve bilgi alanının olmayacağını kabul etmek gerekir. Bilgiyi ele alırken iktidara ulaşmaya çalışan Foucault, iktidarın disiplini nasıl sağladığı, otoriteyi nasıl kurduğu, bunları yaparken, bilgiyi ve bunlarla ilişkisi olan öznelerin kapatma/hapsedilme yerleri olan hapishane, hastane, akıl hastaneleri, ıslahhaneler, atölyeler, okullar ve eğitim kurumlarını nasıl kullandığıyla ilgilenmiştir. İktidar biçimlerinin farklı şekillerinden yola çıkarak kendini her sahada gösteren iktidarın modern dönem disiplin toplumunda genelde nasıl olup da otorite sağladığını ve bireylerin buna nasıl rıza gösterdiğini çözümlemeye çalışmıştır. Bu bildiride iktidarın her yerdeliği tezinden hareketle bilgi-iktidar ilişkisi çözümlenecek ve bu ilişkinin toplumu nasıl şekillendirdiği anlatılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Foucault, İktidar, Bilgi, Panoptikon, Gözetleme ve Cezalandırma*

Sömürge Çağında Feminist Diyaloğun Problemleri Olarak Oryantalizm ve Kültür

Emine Hoşoğlu Doğan

İki elit Osmanlı kadını olan Zeynep Hanım ve kız kardeşi Melek Hanım, 20. yy'ın başında Türk kadınlarının yaşam koşulları hakkında bir kitap yazmak üzere Pierre Loti'yi İstanbul'a davet ederler. 'Les Désenchantées' (Mutsuz Kadınlar) romanı basıldığında II. Abdulhamid yönetiminin gösterebileceği tepki nedeniyle kendini güvende hissetmeyen Zeynep Hanım, kardeşiyle beraber Avrupa'ya kaçar. Burada Avrupalı kadının "özgür ve mutlu" yaşamına tanık olmayı ve onlarla Türk kadınının ideallerini paylaşmayı umar. Avrupa'nın farklı şehirlerinden İngiliz gazeteci arkadaşı Grace Ellison'a 1906-1912 yılları arasında yazdığı mektuplar, Türk kadınlarının harem hayatı, gelenekler ve Osmanlı İmparatorluğu'ndaki siyasi koşullar hakkında çarpıcı detaylara yer verdiği gibi, Batılı kadınların sözde özgür hayatları ve Batı kültür ve medeniyetine dair eleştirilerini de ortaya koyar. Bu çalışmada, Zeynep Hanım'ın özgürlük ve mutluluk arayışında Batıda yaşadığı hayal kırıklığını çözümlemek üzere Oryantalist bilgi birikimi ve kültür meselesi üzerinde durulacaktır. Bu amaçla, Avrupalı kadın birçok açıdan özgürken, Doğulu kadının ataerkil sistemin kontrolü altında olduğu önkabulünü işleyen Şarkiyatçı söylemin ve farklı kültür altyapılarının sömürge çağındaki feminist çabalara etkisi değerlendirilecektir.

Zeynep Hanım'ın mektupları gibi İmparatorluğun son dönemine ait otobiyografik eserler, alternatif bilgi kaynağı teşkil etmeleri sebebiyle, bu tartışmalı dönemin daha sağlıklı ve çok yönlü bir tarih yazımının oluşturulması açısından önem arzetmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Kadın, Osmanlı, Batı, Feminizm, Oryantalizm*

Metapolitik Söylemin Türkiye Yansımaları

Mehmet Rauf Nacak

Metapolitik söylem, siyasetin siyaset dışı bir alandan belirlendiği düşüncesini temel alır. Buna göre görünen siyasal alan sahnesi, başka bir odak tarafından belirlenmekte ve kontrol edilmektedir. Bu art alandaki odak; derin devlet, ekonomi, büyük güçler vb. olarak gösterilmektedir. Metapolitik söylem genel siyasetin bir gölge oyunu olduğu düşüncesini yayarak, siyasal failliğin giderek faydasız ve gereksiz bir çaba olduğu fikrine hizmet eder. Bu hizmet nihayetinde câri statükonun işine yarar. Böylelikle metapolitik söylem, mevcut iktidar yapılanmasının kabulüne matuf bir anlayışı besler. Diğer taraftan metapolitiğin siyaset dışında siyaseti belirleyen odaklar olarak gösterdiği, devlet ve ekonominin etkinliği de inkar edilemeyeceği için Metapolitik söylem siyasal söylemler arasında dikkatten kaçmayacak bir yere sahiptir. Metapolitik söylemin Türk siyasal hayatı örneğindeki yansımalarının ele alınacağı çalışmada, konu metapolitiği doğuran ve besleyen siyasal kültürün özellikleri de ve metapolitiğin işlevsel yanı da dikkate alınarak tartışılacaktır. Bu çerçevede; siyasal hayatın daha sağlıklı bir zeminde devam etmesinin imkanının Metapolitik söylemin farkında olunmasına bağlı olduğu iddiası öne sürülecektir.

Anahtar Kelimeler: *Metapolitik, Söylem, Siyasal Faillik , Devlet, Belirlenimcilik*

Katılımcı Bilgileri

1. **Hüseyin Aksu,** Ar. Gör., Şırnak Üniv. Kamu Yönetimi Bölümü
2. **Çiğdem Akyüz,** Ar. Gör., Mardin Artuklu Üniv. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
3. **Sedat Albayrak,** Ar. Gör., Fatih Üniv. Hukuk Fakültesi
4. **Yasin Apaydın,** Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniv. Felsefe ve Din Bilimleri
5. **Yücel Aşıkoğlu,** Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniv. Felsefe ve Din Bilimleri
6. **Hacı Bayram Başer,** Doktora Öğrencisi, Marmara Üniv. Tasavvuf
7. **Engin Bedir,** Y. Lisans Öğrencisi, Marmara Üniv. Tasavvuf
8. **İslam Can,** Ar. Gör., Muş Alparslan Üniv. Sosyoloji Bölümü
9. **Mustafa Burak Çelebi,** Ar. Gör., Şırnak Üniv. Kamu Yönetimi Bölümü
10. **Talha Çiçek,** Doktor Adayı, Sabancı Üniv. Tarih Programı
11. **Hamdi Çilingir,** Doktora Öğrencisi, Marmara Üniv. İslam Hukuku
12. **Rahime Demir,** Doktor Adayı, Boğaziçi Üniv. Tarih Programı
13. **Emine H. Doğan,** Doktor Adayı, University of Utah, Middle East Center
14. **Betül Onay Doğan,** Ar. Gör., İstanbul Üniv. İletişim Fakültesi
15. **Elif K. Doğaner,** Ar. Gör., Mardin Artuklu Üniv. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
16. **Ayşe Betül Dönmez,** Doktora Öğrencisi, Marmara Üniv. İslam Felsefesi
17. **Halil İbrahim Düzenli,** Yrd. Doç. Dr., Mardin Artuklu Üniv. Mimarlık Bölümü
18. **Abdülmecid Yasir Ekşici,** Y. Lisans Öğrencisi, Marmara Üniv. İslam Hukuku
19. **Tuba Erkoç,** Ar. Gör., Harran Üniv. İlahiyat Fakültesi
20. **Mahmut Salih Eser,** Doktora Öğrencisi, Marmara Üniv. İslam Hukuku
21. **İskender Gümüş,** Ar. Gör., Kırklareli Üniv. Kamu Yönetimi Bölümü
22. **Nilüfer Kalkan,** Doktora Öğrencisi, Marmara Üniv. Hadis
23. **Faruk Karaarslan,** Ar. Gör., Karabük Üniv. Sosyoloji Bölümü
24. **Yusuf Ziya Karabıçak,** Y. Lisans Öğrencisi, Boğaziçi Üniv. Tarih Programı
25. **Sıtkı Karadeniz,** Ar. Gör., Mardin Artuklu Üniv. Sosyoloji Bölümü
26. **Latif Karagöz,** Y. Lisans Öğrencisi, İstanbul Üniv. Psikoloji Bölümü
27. **Ali Osman Karaoğlu,** Y. Lisans Öğrencisi, Marmara Üniversitesi Kamu Hukuku
28. **Mahmut Kaya,** Doktora Öğrencisi, Fırat Üniv. Sosyoloji
29. **Ömer Kelhüseyin,** Y. Lisans Öğrencisi, Marmara Üniv. İslam Tarihi
30. **Ahmet Köroğlu,** Ar. Gör., Kırklareli Üniv. Kamu Yönetimi Bölümü
31. **Harun Küçükaladağlı,** Ar. Gör., İstanbul Şehir Üniv. Uluslararası İlişkiler Bölümü
32. **M. Fatih Mintaş,** Y. Lisans Öğrencisi, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü
33. **M. Rauf Nacak,** Y. Lisans Öğrencisi, Selçuk Üniv. Sosyoloji Bölümü
34. **Adnan Oktay,** Ar. Gör., Mardin Artuklu Üniv. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
35. **Emrah Özdemir,** Ar. Gör., Mardin Artuklu Üniv. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
36. **Merve Özdemir,** Doktora Öğrencisi, Marmara Üniv. İslam Hukuku
37. **Zeynep Şeyma Özkan,** Doktora Öğrencisi, Marmara Üniv. Tasavvuf
38. **Musa Öztürk,** Yrd. Doç. Dr., Mardin Artuklu Üniv. Sosyoloji Bölümü
39. **Selahattin Polatoğlu,** Doktora Öğrencisi, Ankara Üniv. İslam Tarihi
40. **Yadigar Türkeli Sanlı,** Doktor Adayı, İstanbul Üniv. Edebiyat
41. **Hasan Umut,** Y. Lisans Öğrencisi, Bilgi Üniv. Tarih
42. **Gökhan Umut,** Ar. Gör., Kastamonu Üniv. İktisat Bölümü
43. **Ali Utku,** Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniv. Felsefe Bölümü
44. **Eyüp Taşöz,** Doktora Öğrencisi, Marmara Üniv. Din Sosyolojisi
45. **Barış Tunç,** Y. Lisans Öğrencisi, Afyon Kocatepe Üniv. Sosyoloji Bölümü
46. **A. Enes Tüzgen,** Ar. Gör., Fatih Sultan Mehmet Üniv., Medeniyetler İttifakı Enstitüsü
47. **Maşuk Yamaç,** Eğitimci, İlimler ve Sanatlar Merkezi
48. **Faruk Yaslıçimen,** Doktor Adayı, Münih Ludwig Maximillian Üniv. Yakın ve Orta Doğu Enstitüsü
49. **Kadri Yıldırım**, Prof. Dr. Mardin Üniversitesi Rektör Yardımcısı
50. **Mevlüt Yılmaz,** Ar. Gör., Fırat Üniv. Sosyoloji Bölümü
51. **Rahile Yılmaz,** Ar. Gör., Marmara Üniv. İlahiyat Fakültesi
52. **Ertuğrul Zengin,** Y. Lisans Öğrencisi, Boğaziçi Üniv. Atatürk Enstitüsü

** Soyadına göre sıralı*

ULAŞIM SPONSORUMUZ

TURKISH AIRLINES
TÜRK HAVA YOLLARI